

Diak

Mari Vilén
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK), Diakoniatyö
Opinnäytetyö, 2019

RAHATON

Opas arjen hallintaan

TIIVISTELMÄ

Mari Vilén

RAHATON Opas arjen hallintaan

45 sivua ja 1 liite

Kevät 2019

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveystalouden ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi (AMK), Diakoniatyö

Opinnäytetyön toteutustapa oli kehittämispainotteinen. Työn tuloksena syntyi RAHATON Opas arjen hallintaan. Se suunniteltiin palvelemaan Ylöjärven diakoniatyön asiakkaita oman talouden suunnittelussa. Oppaan tilaajana toimi Ylöjärven seurakunnan diakoniatyö. Arjen rahankäyttöopas työstettiin muun muassa Takuu-Säätiön, Marttojen ja Mielenterveystalon valmiina olevia materiaaleja hyödyntäen. Oppaan työstämisessä hyödynnettiin myös eri organisaatioiden internetsivuja.

Oppaassa käsitellään menojen tärkeysjärjestykseen laittamista sekä oikeuksia erilaisiin tukiin ja etuuksiin. Oppaassa esitellään lyhyesti Kelan ensisijaiset etuudet sekä perustoimeentulotuen hakeminen. Siinä ohjeistetaan hakemaan tarvittaessa täydentävää ja ennaltaehkäisevää toimeentulotukea kunnalta. Oppaassa annetaan vinkkejä oman talouden suunnitteluun ja budjetin tekemiseen sekä rohkaistaan jo olemassa olevan velkaongelman ratkaisemiseen. Oppaan tarkoitus on olla rohkaiseva ja kannustava sekä antaa vinkkejä siihen, mistä kannattaa hakea apua omaan jaksamiseen. Opas laadittiin yhteistyössä Ylöjärven seurakunnan diakoniatimin kanssa.

Työn raporttiosuudessa käsitellään eriarvoistuvaa yhteiskuntaa ja eriarvoistumiseen johtavia seikkoja. Työssä määritellään suomalaista köyhyyttä sekä huono-osaisuuden syitä ja seurauksia. Siinä esitellään diakoniatyön yhteiskunnallista roolia sekä asemaa taloudellisena auttamistahona. Työssä pohditaan myös Ylöjärven tilannetta huono-osaisuuden ja köyhyyden näkökulmasta.

Asiasanat: eriarvoisuus, huono-osaisuus, köyhyys

ABSTRACT

Mari Vilén

PENNILESS A guide for everyday management

45 pages and 1 appendix

Spring 2019

Diaconia University of Applied Sciences

Degree Programme in Social Services

Bachelor of Social Services, Diaconal Social Work

The method of implementation in the thesis was development-oriented. The final result of this study was PENNILESS; a guide for everyday management. It was designed to serve customers of Ylöjärvi's diaconal work in planning their own finances. The commissioner of this guide was diaconal work of the Ylöjärvi parish. The guide for everyday management was created, for example, using the materials published by Guarantee Foundation, The Martha Organization and Healthvillage.fi. Web pages of various organizations were also used to develop the guide.

The guide discusses the prioritization of expenses and the rights to various allowances and benefits. The guide briefly introduces Kela's basic benefits and how to apply last-resort financial assistance. It instructs customer to apply supplementary and preventive social assistance from the municipal authorities. The guide provides tips for planning finances and budgeting, and encourages to resolve existing financial problems. The purpose of the guide is to be encouraging and provide tips on where to seek help for life management. The guide was produced in co-operation with the diaconal team of Ylöjärvi parish.

The Report section of the study discusses the inequalities of the society and issues behind them. Work defines Finnish poverty and causes and consequences of disadvantage. The study presents diaconal work's role as economic aid provider and describes its role in whole society. This study also reflects the situation in Ylöjärvi from the point of view of poorness and poverty.

Keywords: inequality, underprivileged social position, poverty

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 ERIARVOISTUVA YHTEISKUNTA.....	6
2.1 Suomalainen köyhyys.....	9
2.2 Yhteiskunnan huono-osaiset	12
2.3 Tavoitteena eriarvoisuuden ja huono-osaisuuden vähentäminen.....	15
3 DIAKONIAN YHTEISKUNNALLINEN ROOLI.....	20
3.1 Taloudellisen avustamisen merkitys diakoniatyössä.....	22
3.2 Tilanne Ylöjärvellä.....	24
4 OPINNÄYTETYÖPROSESSI	29
4.1 Opinnäytetyön tavoitteet.....	29
4.2 Opinnäytetyöprosessin kuvaus.....	30
4.3 Opinnäytetyön tulokset.....	32
5 POHDINTA JA OMAN OSAAMISEN ARVIOINTI.....	36
LÄHTEET	42
LIITE	46

1 JOHDANTO

Eriarvoistuva yhteiskunta on aikamme haaste. Köyhyys koskettaa monia suomalaisia ja sen syyt ovat moninaiset. Rakenteellisella tasolla perusturvaetuedet ovat viime vuosikymmenten aikana jääneet jälkeen ansiotason ja elinkustannusten kehityksestä. Pienituloisuus on ongelma, joka koskettaa kipeimmin yhden hengen talouksia sekä yksinhuoltajia. Taloudellisen huono-osaisuuden riskiä kasvattaa esimerkiksi työkyvyttömyys, avioero tai sairaus. Myös opiskelijat elävät usein taloudellisessa ahdingossa.

Eriarvoinen yhteiskunta saa aikaan kuilun hyvä- ja huono-osaisten väliin. Solidaarisuusvaje kasvaa, eivätkä köyhien ja rikkaiden elämismaailmat kohtaa. Kehityssuunta on huolestuttava, sillä eriarvoistuminen jakaa kaupunkeja yhä enemmän sosioekonomisen aseman mukaan. Ylisukupolvinen huono-osaisuus on vakava yhteiskunnallinen ongelma, joka näkyy myös diakoniatyössä.

Diakoniatyö koki murroksen 1990-luvun laman aikana. Perinteiset työmuodot vaihtuivat yhä enemmän velkaneuvontaan ja ihmisten taloudelliseen tukemiseen. Kirkon organisaatio osoitti toimivuutensa silloin kun ihmisten hätä oli suurin. Diakoniatyö paikkasi yhteiskunnan pettänyttä turvaverkkoa ja tekee sitä yhä tänä päivänä. Tilastojen mukaan diakoniatyön merkittävien asiakaskontaktien aihe on edelleen taloudelliset ongelmat. Kirkon antama apu koetaan merkitykselliseksi.

Taloudellinen apu helpottaa usein vain hetkellisesti. Ruoka-apu, ostoluvat ja lahjoitustavarantaminen eivät palvele ihmisten hyvinvointia pitkällä tähtäimellä, vaikka kriisitilanteessa saadulla pienelläkin taloudellisella avulla voi olla suuri merkitys. Diakoniatyö on jälleen murroksessa. Diakoniatyössä voidaan kokea onnistumista, kun asiakkaan oma toimijuus vahvistuu.

Myös suurimmalla osalla Ylöjärven seurakunnan diakoniatyön asiakkaista on taloudellisia vaikeuksia. Sosiaaliturva koetaan riittämättömäksi tai sitä ei ole osattu hakea. Arjen rahankäyttötaidot saattavat olla puutteellisia. Laskupinon kertyessä on vaikea laittaa tärkeysjärjestykseen omia menoja. Rahankäyttötaidot ovat usein sidoksissa myös muihin

elämänhallintataitoihin. Näihin havaintoihin perustui ajatus rahankäyttöoppaan laatimisesta Ylöjärven diakoniatyön asiakkaita varten.

Oppaan tarkoituksena on käsitellä arjen rahankäyttötaitoja. Sen tarkoitus on rohkaista ja kannustaa diakoniatyön asiakasta omien rahaongelmien korjaamiseksi. Oppaan voi antaa asiakkaalle kotiin luettavaksi, tai sen sisältöä voi käsitellä vastaanottotilanteessa. Arjen rahankäyttöopas antaa ajankohtaista ja paikallista tietoa siitä, mistä eri palveluita voi hakea.

Opinnäytetyön raporttiosuudessa tarkastellaan sekä yhteiskunnan rakenteellisia että yksilön omia riskitekijöitä huono-osaisuuden ilmentymään. Raportissa hahmotetaan diakoniatyön historiallista ja yhteiskunnallista roolia huono-osaisten auttajana sekä esitellään Ylöjärven alueellista erityisyyttä huono-osaisuuden ilmentymäpaikkana.

2 ERIARVOISTUVA YHTEISKUNTA

Sosiaalisesti kestävä kehityksen pyrkimyksenä on taata hyvinvoinnin edellytysten siirtymisen sukupolvelta toiselle. Päämääränä on yhteiskunta, joka kuuluu kaikille. Sosiaalisesti kestävässä yhteiskunnassa jokaisella on oikeudenmukainen mahdollisuus osallistua hyvinvoinnin tuottamiseen sekä sen antimiin. Sosiaali- ja terveysministeriön tekemän selvityksen mukaan sosiaalisen kestävyuden edellytyksenä on riittävä toimeentulo sekä riittävien hyvinvointipalvelujen ja turvallisuuden takaaminen. Resurssien ja toimintamahdollisuuksien on jakauduttava oikeudenmukaisesti ja yksilöillä tulee olla mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä. Osallisuus, yhteisöllisyys ja kiinnittyminen yhteiskuntaan kuuluvat sosiaalisesti kestäväan kehitykseen. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tavoitteet. Sosiaalisesti kestävä kehitys.)

Vaikka suomalaisten yleinen hyvinvoinnin ja terveyden taso on jo pitkän aikaa kohentunut, on sen jakautuminen väestössä yhä eriarvoisempaa. Eriarvoisuuden kasvu on haaste sosiaalisesti kestäväälle kehitykselle. (Valtioneuvosto. Seuranta. Yhteiskunnallinen eriarvoisuus; Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Aiheet. Eriarvoisuus.) Vuonna 2018 toteutetun sosiaalibarometrin mukaan 87 prosenttia sosiaalityöntekijöistä, 77 prosenttia sosiaali- ja terveysjohtajista sekä 72 prosenttia Kelan johtajista arvioi eriarvoisuuden kasvaneen Suomessa viimeisen kymmenen vuoden aikana (Näätänen & Londén 2018, 28). Eriarvoisuuden vähentäminen sisältyy YK:n kestävä kehityksen tavoitteisiin, eli Agenda 2030 -ohjelmaan (Yk:n kehitysohjelma UNPD. Agenda 2030).

Käytännössä eriarvoisuus on erilaisten resurssien, kuten tulojen, koulutuksen ja vallan jakautumista epätasa-arvoisesti. Eriarvoisuutta voidaan mitata tulo- ja varallisuuseroilla sekä hyvinvointi- ja terveyseroilla. Eriarvoisuus aiheuttaa yhteiskunnan kahtiajakautumista, taloudellisten ja inhimillisten resurssien kadottamista sekä demokratian heikentymistä. Suomessa merkittävänä ongelmana on ihmisten väliset hyvinvointi- ja terveyserot. (Sironen 2018, 3.)

Sosioekonomisella asemalla tarkoitetaan hyvinvoinnin aineellisia ulottuvuuksia, kuten omaisuutta, tuloja ja asumisen tasoa. Se kattaa myös niiden hankkimiseen tarvittavat edellytykset, kuten koulutuksen, ammatin ja aseman työelämässä. Kaikilla sosioekonomisilla tekijöillä on yhteys hyvinvointiin ja terveyteen. Eriarvoisuus näyttäytyy kuiluna eri

sosioekonomisten ryhmien välillä. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Aiheet. Eriarvoisuus.)

Juho Saari (2015, 64–65) tarkastelee suomalaista yhteiskuntaa yksilöiden ja organisaatioiden vuorovaikutuksen seurauksena syntyneenä rakenteellisena kokonaisuutena. Hän kuvailee suomalaista nyky-yhteiskuntaa kärkensä varassa seisovan salmiakin muotoisena sosioekonomisena rakenteena. Väestö muodostaa kuvion, jossa huono-osaisimmat sijoituvat salmiakin alareunaan ja hyväosaisimmat sen yläreunaan. Valtaosa väestöstä sijoittuu kuvion puoliväliin. Kuvion eri osien väliset suhteet ilmentävät yhteiskuntamme eriarvoisuutta.

Toisen maailmansodan jälkeen kuvio oli erilainen. Teollistuvassa yhteiskunnassa valtaosa väestöstä kärsi muun muassa koulutuksen ja terveystalouden puutteesta, sekä asuntojen niukkuudesta. Ihmiset asuivat ja työskentelivät epäterveellisissä olosuhteissa ja sosioekonominen rakenne oli pyramidin mallinen. Nykyisessä jälkiteollisessa yhteiskunnassa suurin osa ihmisistä voi hyvin ja on terveitä. Noin 80 prosenttia kuuluu hyvinvointivaan väestönosaan, joka käyttää taloudellista ja poliittista valtaa. (Saari 2015, 65.)

Eriarvoisessa yhteiskunnassa valtaresurssit jakautuvat epätasaisesti. Yhteiskunnallinen valta keskittyy hyväosaisille. Eriarvoisessa yhteiskunnassa tarvitaan voimakasta uudelleenjakoa ja sääntelyä, jolla hyvinvointieroja voitaisiin kaventaa. Erojen kaventaminen vähentää valtaapitävien ihmisten valtaa ja heikentää samalla heidän taloudellista asemaa, minkä vuoksi kaventamiseen johtavia toimenpiteitä saatetaan välttää. Eriarvoisuus tuottaa yhteiskunnassa myös kollektiivista välinpitämättömyyttä ja moraalista sokeutta. (Saari 2015, 65–66.) Eriarvoisuutta voitaisiin kaventaa muun muassa perusturvaa parantamalla, panostamalla sosiaaliseen asuntotuotantoon sekä vähentämällä pitkäaikaistyöttömyyttä (Sironen 2018, 3).

Anneli Anttosen (Unkuri 2018, 18–20) mukaan Suomessa on vieraannuttu siitä ajatuksesta, että yhteiskunnan tehtävänä olisi ajaa kaikkien ihmisten etuja ja intressejä. Anttosen mukaan politiikka on muuttunut siihen suuntaan, ettei hyvinvointivaltion ihanteita enää edes tavoitella. Valtion roolia palveluiden tuottajana on alettu kaventamaan ja sen tilalle on tullut yksityistäminen ja kilpailuttaminen. Anttosen mukaan solidaarisuus muun muassa pitkäaikaistyöttömiä ja päihteidenkäyttäjiä kohtaan on vähentynyt. Ajatellaan, että

ihminen on itse syypää tilanteeseensa, eikä sen vuoksi ansaitse yhteiskunnan tukea. Nuorempi sukupolvi ei enää tavoittele hyvinvointivaltiota samoin kuin sodan jälkeinen sukupolvi, sillä nykyään eletään yksilöllisemmässä maailmassa.

Suomalaisen yhteiskunnan eriarvoistumista on tutkittu jo pitkään ja keskeisistä muutoksista tiedetään 1960-luvun lopulta eteenpäin. 1960-luvulla kohdistettiin tulonsiirtoja erityisesti työelämän ulkopuolella olevaan väestöön. Monet hyvinvointivaltion palvelut laajenivat ja tulopolitiikalla supistettiin palkka- ja tuloeroja. Myös sukupuolten välistä tasa-arvoa kehitettiin. 1970- ja 1980-luvuilla palkkatuloerot laajenivat, mutta tulontasaus oli voimakasta, minkä vuoksi yhteiskunnalliset erot olivat kapeat. (Saari 2015, 67–69.)

1990-luvun lama sai aikaan merkittävän suunnanmuutoksen. Laman jälkeen yhteiskuntapolitiikassa korostui julkisten menojen kasvun hillintä, sillä sen ajateltiin heikentävän talouskasvua. Työllisyyttä ja kasvua korostettiin, kun taas työttömyyttä yritettiin vähentää. Kasvuun ja työllisyyteen tähtäävä politiikka aiheutti eriarvoistumista. Varakkaat kotitaloudet vaurastuivat, samalla kun lapsiperheet köyhtyivät. Tulonsiirto- ja palvelujärjestelmää kehitettiin entiseltä pohjalta. Heikommassa asemassa olevien tilanne ei kohentunut, vaan huono-osaisten osuus jäi aikaisempaa korkeammalle tasolle. (Saari 2015, 69–70.)

2010-luvulla tuloerojen kasvu pysähtyi. Ilmiön takana oli hallituksen toteuttama perusturvaetuksien nosto sekä työmarkkinatukeen liittyvä puolison tuloihin kohdistuva tarveharkinnan poistaminen. Vähimmäisturvaan tehdyt parannukset eivät kuitenkaan riittäneet olemassa olevien ongelmien poistamiseen. Eriarvoisuuskehitys on jatkanut kasvamistaan, jonka seurauksena kaupungit ovat yhä enemmän eriytyneet sosioekonomisen rakenteiden perusteella rikkaiden ja köyhien alueisiin. (Isola & Suominen 2016, 9–10.)

Alueellinen hajaannus näkyy kokemusmaailmojen eriytymisenä. Lapsi, joka asuu vauraalla alueella ystävien keskellä, matkustaa ja harrastaa monipuolisesti, saa erilaiset eväät elämään kuin lapsi, jonka perhettä ja kasvuympäristöä varjostaa toimeentulo-ongelmat. Rikkaiden ja köyhien ajautuessa omille asuinalueilleen, vähenee ymmärrys toisten arjesta ja kokemuksista. On vaikea kokea myötätuntoa sellaista kohtaan, joka on itselle vierasta. (Isola & Suominen 2016, 45.)

Kun ennen taisteltiin yhtenä rintamana elintason nostamiseksi, voidaan nyky-yhteiskunnassa havaita yhteiskunnallista kerrostumista, jossa elämisaailmat eivät kohtaa, eikä vertaisuutta tunneta enää keskenään. Tällaisissa olosuhteissa syntyy solidaarisuusvajetta, joka osoittautuu haluttomuutena osallistua heikommassa asemassa olevien auttamiseen. Empatiakuiluja muodostuu, kun empatiaa ei enää tunneta heikompiosaisia kohtaan. (Isola & Suominen 2016, 69.)

2.1 Suomalainen köyhyys

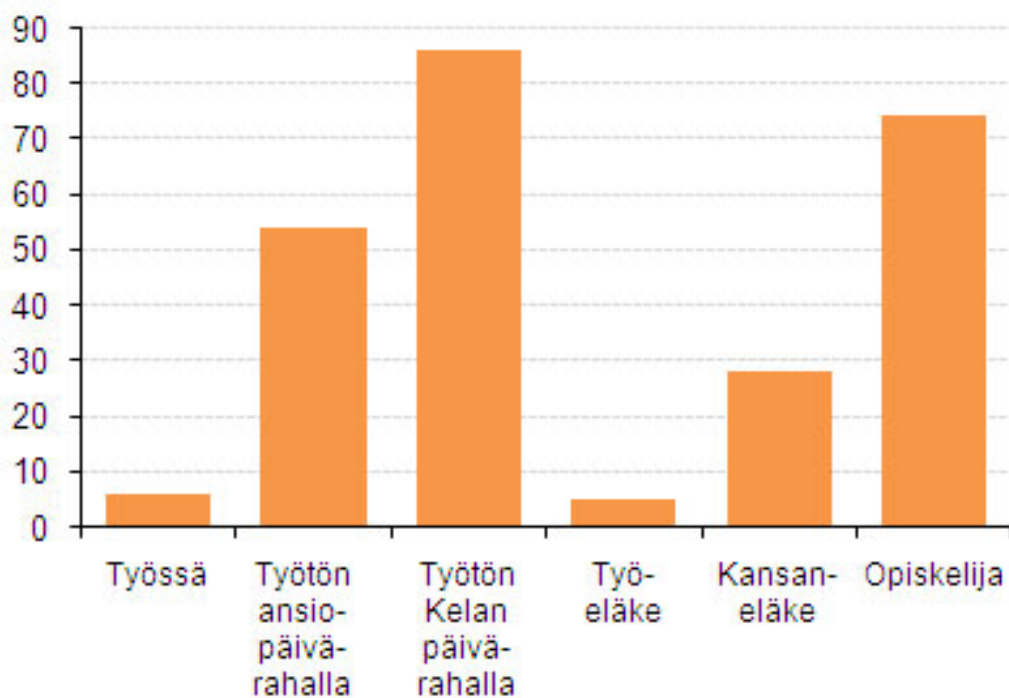
Köyhyys jaetaan absoluuttiseen ja suhteelliseen köyhyyteen. Maailmanpankin määritelmän mukaan absoluuttinen köyhyys tarkoittaa elämistä alle 1,9 dollarilla (n. 1,70 €) vuorokaudessa. (EAPN Finland. Köyhyys.) Absoluuttinen köyhyys on jokapäiväistä selviytymistäistelua muun muassa ruuasta ja terveydestä. Suomessa on vähimmäisturva, jonka vuoksi absoluuttista köyhyyttä ei Suomessa määritelmän mukaan esiinny. (Isola & Suominen 2016, 28.)

Suhteellisella köyhyydellä tarkoitetaan huono-osaisuutta verrattuna väestön keskimääräiseen elintasoon. Suhteellisessa köyhyydessä eläville on vaikea osallistua tavanomaisiin yhteiskunnan toimintoihin. Köyhyys- ja pienituloisuusrajana pidetään 60 prosenttia kotitalouksien mediaanitulosta. Mediaanilla tarkoitetaan lukua, jonka yläpuolella on puolet ja alapuolella puolet väestöstä. Kotitaloudet, joiden käytössä on alle 60 prosenttia väestön keskimääräisestä käytettävissä olevista tuloista, määritellään köyhäksi. (Suomen köyhyysraportti 2018.)

Työelämän ulkopuolella olevat ovat moninkertaisemmassa köyhyysriskissä työssä käyviin verrattuna (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Aiheet. Toimeentulo). Työttömyys on merkittävä suhteelliseen köyhyyteen johtava tilanne. Ennen 1990-luvun lamaa Suomessa oli vain 3000–4000 pitkäaikaistyötöntä ihmistä. Vuonna 2016 pitkäaikaistyöttöminä oli 252 000 ihmistä. Laman seurauksena Suomeen syntyi suuri pitkäaikaistyöttömien joukko. Pitkään jatkunut työttömyys on merkittävä köyhyyden syy Suomessa. (Isola & Suominen 2016, 58–65.)

Huonoimmassa taloudellisessa asemassa ovat ne ihmiset, jotka ovat eläneet pidemmän ajan pelkän perustoimeentulon varassa. Heidän tulonsa koostuvat usein monista tukimuodoista. Perusturvan taso on jäänyt jälkeen yleisestä ansiokehityksestä. Perustoimeentulotuen perusosa oli vuonna 2010 samalla tasolla kuin vuonna 1990. Näin ollen se kattaa vain noin kaksi kolmasosaa kohtuulliseksi määritellystä minimistä. Myös tulonsiirtojen ja verotuksen tuloeroja tasaava vaikutus on heikentynyt. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Aiheet. Toimeentulo.)

Suhteellinen köyhyysaste henkilön sosioekonomisen aseman mukaan.

Lähde: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Aiheet. Toimeentulo

Kuluttajatutkimuskeskus on laatinut kohtuullisen vähimmäiskulutuksen viitebudjetin, joka kattaa ihmiselle välttämättömien hyödykkeiden ja palveluiden hankkimisen. Viitebudjetti osoittaa sen, kuinka paljon rahaa arjen sujumiseen tarvitaan. Kohtuullisen vähimmäiskulutuksen viitebudjetista käytetään myös nimitystä minimibudjetti. Asuminen ja ruoka muodostavat suurimmat yksittäiset menoerät minimibudjetissa. Minimibudjettiin perustuvan köyhyysmittarin avulla voidaan tarkastella sitä, kuinka suuri osa väestöstä elää kotitalouksissa, joiden tulot eivät riitä kohtuulliseksi määritellyn vähimmäiskulutukseen. Mittari kuvaa syvempää köyhyyttä kuin suhteellisen tuloköyhyyden mittari, sillä minimibudjettiköyhyysrajan alle jää 8,7 prosenttia väestöstä, kun taas suhteellisen

köyhyysrajan alle jää 11,7 prosenttia väestöstä. (Mukkila, Ilmakunnas, Moisio & Saikkonen 2017.)

Minimibudjettiköyhyysraja on sidoksissa kotitalouksien rakenteisiin ja asumismenoihin. Minimibudjetti ei kasva suorassa suhteessa kotitalouden jäsenten lukumäärän mukaan, sillä esimerkiksi kodin tavanomaiset hankintamenot voidaan jakaa talouteen kuuluvien kesken. Minimibudjettiköyhyys on yleisintä työttömillä ja muilla työelämän ulkopuolella olevilla henkilöillä. Vuonna 2017 työttömän saama perusturva kattoi 73 prosenttia minimibudjetista. Opiskelijoista lähes kolmannes on minimibudjettimittarilla mitaten köyhiä. (Mukkila ym. 2017.)

Myös yksinhuoltajat elävät selvästi muita useammin minimibudjettiköyhyydessä (Mukkila ym. 2017). Työssäkävivistä suomalaisista yksinhuoltajat ovat suurimmassa köyhyysriskissä. Toisaalta yksihuoltajien keskuudessa työttömyys on muita perheitä yleisempää, joka kasvattaa köyhyysriskiä entisestään. Myös yksinasuvilla on muita suurempi köyhyysriski. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Aiheet. Toimeentulo.)

Muuhun Eurooppaan verrattuna palkkahajonta on Suomessa pientä. Matalapalkan määritellään olevan alle 2/3 mediaanipalkasta. Vuonna 2011 matalapalkkaisten osuus kokoai-katyötä tekevästä työvoimasta oli 15 prosenttia. Osa-aika- ja pätkätoitä tekevä ihminen on monesti suuressa vaarassa joutua köyhyysriskiin. Kiinnittyminen työmarkkinoille ja oman aseman vakiinnuttaminen on vaikeaa. Ansiot jäävät alhaisiksi, jonka vuoksi kuluttamisen ja oman elämän luomisen mahdollisuudet ovat muita kapeammalla. Työssäkävivistä köyhistä erottuvat myös itsensä työllistäjät ja yrittäjät, joista peräti 44 prosenttia kuuluu alimpaan tuloviidennekseen. (Isola & Suominen 2016, 36, 75–82.)

Riittävään toimeentuloon vaikuttaa myös se, kuinka ihmiset osaavat hakea etuisuuksia ja palveluita, jotka heille kuuluvat. Usein juuri apua tarvitsevat eivät tiedä oikeuksistaan tai heillä ei ole voimavaroja tai osaamista hakea niitä. Monet Kelan etuisuuksista ovat vaikeasti haettavia ja siksi alikäytettyjä. Riittävyttä on lisäksi se, että toimeentuloturvaetudet maksetaan asiakkaalle viivytyksettä. (Kalliomaa-Puha 2013, 37.)

Erilaisten mittareiden lisäksi köyhyyttä voidaan mitata myös ihmisten omilla kokemuksilla (Suomen köyhyysraportti 2018). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos seuraa kansallisen terveys-, hyvinvointi- ja palvelututkimuksen avulla väestön hyvinvoinnissa ja

terveydessä tapahtuvia muutoksia eri väestöryhmissä. Tutkimuksen tarkoitus on antaa tietoa väestön palvelutarpeiden tyydyttymisestä sekä väestön kokemuksia sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmästä sekä palveluiden laadusta, saatavuudesta ja käytöstä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tutkimus ja kehittäminen. FinSote-tutkimus.) Tutkimusten mukaan vuosina 2013–2016 köyhyyskokemukset yleistyivät kaikissa ikäryhmissä (Suomen köyhyysraportti 2018).

2.2 Yhteiskunnan huono-osaiset

Huono-osaisuus on moniulotteinen ilmiö ja sen syyt vaihtelevat yhteiskunnan rakenteista yksilön valintoihin (Isola & Suominen 2016, 87). Huono-osaisuutta voi tarkastella monesta eri näkökulmasta. Yksittäisen ihmisen kohdalla huono-osaisuus on usein monien asioiden kasautuma. Taloudellinen huono-osaisuus lienee helpoin mitattavissa oleva huono-osaisuuden ulottuvuus. Inhimilliseen huono-osaisuuteen sisältyy myös esimerkiksi yksinäisyyttä ja syrjäytymistä sekä sosiaalisia seurauksia, kuten rikollisuutta ja huostaanottoja. (Tuomisto 2017.)

Köyhyys on usein muutakin kuin rahan ja materiaalin puutetta. Se voi ilmetä toivon ja näköalan puutteena sekä ulkopuolisuuden tunteena ja elämän vähäisinä vaihtoehtoina. Ilmiöt ovat toinen toisensa seurausta, jonka vuoksi huono-osaisuuden kierre on monimutkainen. Köyhät ihmiset ovat keskenään erilaisia. Köyhyyteen voi johtaa monet eri tekijät, kuten huono tuuri, epäonnistumiset tai sairaus. (Isola & Suominen 2016, 11.)

Suomessa toteutettiin 1970-luvulla peruskoulu-uudistus, joka takasi lasten tasa-arvoisen opiskelumahdollisuuden. Uudistuksen taustalla oli pyrkimys yhteiskunnalliseen tasa-arvoon. Koulutusmahdollisuuksia ei rajoittanut enää vanhempien yhteiskunnallinen asema. (Junttila 2009.) Suomessa on ollut ajatus ja päämäärä, että jokainen lapsi voi halutessaan kouluttautua myös korkeasti (Isola & Suominen 2016, 12).

Vuonna 2019 yhteisvastuukeräyksen teemana on ”Koulutus muuttaa maailmaa”. Presidentti Sauli Niinistö kertoi avajaispuheessaan, kuinka maamme suuria vahvuuksia on aina ollut tasa-arvo ja mahdollisuus opintielle olosuhteista riippumatta. Tasa-arvoiset mahdollisuudet ovat merkinneet menestystä ja nousua köyhyydestä maailman vauraimpien

maiden joukkoon. Vaikka koulutus on maksutonta, rahan puute katkaisee myös suomalaisten opinteitä. Köyhyysrajan alapuolella elää joka kymmenes lapsi. Yhteisvastuukeräyksen tuotosta 40 prosenttia käytetään vähävaraisten lasten ja nuorten koulutuksen tukemiseen Suomessa. (Tasavallan presidentti 2019.)

PISA (Programme for International Students Assessment) on OECD:n jäsenmaiden yhteinen tutkimusohjelma, jonka avulla saadaan tietoa koulutuksen tilasta ja tuloksista (Opetus- ja kulttuuriministeriö. Ajankohtaista. PISA-tutkimus ja Suomi). PISA-tutkimusten mukaan suomalainen koulutusjärjestelmä on pitkään menestynyt. Koulutusjärjestelmä on ollut tasa-arvoinen ja koulujen väliset erot pieniä. Vuoden 2000 jälkeen on ollut havaittavissa muutos. Tutkimusten mukaan suomalaisten nuorten lukutaito on heikentynyt vuosien 2000 ja 2009 välillä. Myös matematiikan osaaminen on heikentynyt vuosien 2003–2012 välillä. Tutkimusten tulokset ovat yhteydessä nuorten sosiaalisen taustan vaikutuksen kasvuun. (Isola & Suominen 2016, 108–109.)

Tutkimuksen tulokset selittyvät sillä, ettei koulu enää pysty tasoittamaan erilaisista taustoista tulevien oppilaiden eroa. Toisaalta se kertonee kulttuurin muutoksesta. Joko koulu ei ole enää merkityksellinen pienituloisista perheistä tulevien nuorten elämässä tai sitten se ei kykene tukemaan heidän tapaansa oppia ja osallistua opetukseen. Tulokset kertovat epäoikeudenmukaisuudesta nuoria kohtaan. Syvimmillään eriarvoistumiskehitys näkyy alueilla, joilla maksukykyisimmät ja paremmin koulutetummat vanhemmat hyödyntävät vapaan kouluvalinnan mahdollisuutta ja lähikoulujen sijaan siirtävät lapsensa parempi-maineisempaan kouluun. (Isola & Suominen 2016, 109–110.)

Lapsiköyhyyden vahingollisuus liittyy oleellisesti statuseroihin, joita lasten välille syntyy ja joita lapset helposti havaitsevat. Lapsen kasvun ja kehityksen kannalta on oleellista se, minkälaisena muut hänet näkevät. Köyhyyteen liittyvä häpeäleima voi sulkea lapsen ulos eri ryhmistä. Pilkka ja kiusanteko murentavat itsetuntoa. Pahimmassa tapauksessa lapset eriarvoistuvat jo varhain ja näitä eriarvoisuuksia on myöhemmin vaikea korjata. Harrastusmaksut ovat korkeita ja lapset jäävät vaille tasavertaisia harrastusmahdollisuuksia. (Isola & Suominen 2016, 49–51.)

Jos nuori syrjäytyy peruskoulussa, on jatko-opintoihin pääseminen vaikeaa. Tulevaisuuden työmarkkinat vaativat yhä korkeampaa osaamista ja automaation yleistyessä vähän koulutusta vaativien ammattien määrä laskee yhä. Perusasteen varaan jääneet opinnot on merkittävä riskitekijä syrjäytymiskierteeseen ajautumisessa sekä pitkäaikaisessa toimeentulotukiasiakkuudessa. Myös palkka on sidoksissa koulutuksen määrään, sillä perusasteen suorittaneiden palkat ovat Suomessa 65 prosenttia korkea-asteen suorittaneiden palkoista. Siten matalalle jäävä koulutus on yhteydessä heikkoon työllistymismahdollisuuteen ja matalaan palkkaan. Kun perheen köyhyys vaikuttaa lasten huonoon koulumenestykseen ja matalaksi jäävään koulutustasoon ja sitä kautta työmarkkinoiden ulkopuolelle jäämiseen, muuttuu köyhyys usein ylisukupolviseksi. (Isola & Suominen 2016, 111–112.)

Kun ihminen elää vailla tarvittavaa elantoa, tarkoittaa se paitsi puutetta ravinnosta, myös turhautumista ja epätoivoa. Jatkuva stressi tulevaisuudesta johtaa helposti välinpitämättömyyteen omasta itsestä. Toisinaan se johtaa myös päihteiden liialliseen käyttöön. Köyhä tuntee usein ulkopuolisuutta, koska häpeä on vallitseva tunne. Koska niukkuus tulee vähemmän näkyväksi vertaisten seurassa, hakee köyhä vertaistukea toisesta köyhästä. Kuilu eri yhteiskuntaluokkien välillä kasvaa. (Isola & Suominen 2016, 161–162.)

Toisinaan huono-osaisuus synnyttää vastakulttuuria. Kun huono-osaisella ei ole mahdollisuutta saavuttaa yhteiskunnassa yleisesti arvostettuja asioita, voi turhautuminen purkautua vastareaktion, jossa ihminen kiistää yleisesti tavoiteltujen asioiden arvon. Vallan puuttuessa voimaton ihminen saattaa ottaa vähäisenkin vallan omaan käsiinsä ja toimia ympäristölleen haitallisella tavalla. Seurauksena voi olla sääntöjen tahallinen rikkominen, rikollisuus tai esimerkiksi selän kääntäminen yhteiskunnan tarjoamille palveluille. (Isola & Suominen 2016, 29.)

Tutkimusten mukaan sosiaalinen huono-osaisuus periytyy sukupolvelta toiselle. Tutkimusten mukaan vanhempien alhainen koulutustaso ennustaa lasten matalaa koulutusta ja vanhempien työttömyys ennustaa lasten työttömyyttä tulevaisuudessa. Vanhempien kasautuneella huono-osaisuudella on merkittävä yhteys lastensa aikuisena kokemaan huono-osaisuuteen. Ylisukupolvisen huono-osaisuuden ehkäisemisessä varhaiskasvatuksen ja peruskoulun merkitys on tärkeä. Myös työttömien lapset tarvitsevat laadukasta varhaiskasvatusta ja peruskoulun opettajilla tulisi olla aikaa lasten kohtaamiseen. (Vauhkonen, Kallio & Erola 2017.)

Toimintavalmiuksilla tarkoitetaan yksilöllisen toimintakyvyn yhdistämistä ympäristön tarjoamiin toimintamahdollisuuksiin. Termillä kuvataan mahdollista toimijuutta, jonka ihminen voi halutessaan ottaa käyttöönsä. Toimintakykyyn vaikuttaa muun muassa ihmisen oma temperamentti, kognitiiviset taidot, osaaminen sekä elämänhistoria. Toimintamahdollisuudet muotoutuvat puolestaan ympäristön asenteiden ja valtasuhteiden sekä elinympäristön ja palveluiden perusteella. Toimintavalmiuksia vahvistaa esimerkiksi koulutus, palvelut, terveys, toimeentulon turva ja demokraattiset neuvottelut. Isola ja Suominen viittaavat filosofi Amartya Seniin, joka kuvaa köyhyyttä toimintavalmiuksien puutteena. Köyhällä ihmisellä ei ole mahdollisuutta muuttaa ympärillään olevia vähäisiä voimavaroja tavoittelemikseen asioiksi tai toiminnaksi. (Isola & Suominen 2016, 29–30.)

Isola ja Suominen viittaavat myös Sendhil Mullainathanin ja Eldar Sharifin laatimaan niukkuusteoriaan, jonka mukaan niin ajallisessa kuin taloudellisessakin niukkuudessa ihmiseltä jää käyttämättä kapasiteettia. Ihminen, joka elää niukkuudessa, keskittyy tiedostamattaankin siihen, mistä kokee puutetta. Ajattelun kapeutumisen vuoksi hänellä ei ole kapasiteettia havaita kaikkia mahdollisuuksiaan ja vaihtoehtojaan. Niukkuus vähentää ihmisen toimintavalmiuksia, joiden puutteen Amartya Sen kuvailee köyhyydeksi. Suhteellinen köyhyys johtaa tilaan, jossa ihminen alikäyttää omia kykyjään, eikä pysty hyödyntämään omaa potentiaaliaan täysimääräisesti. (Isola & Suominen 2016, 30.)

2.3 Tavoitteena eriarvoisuuden ja huono-osaisuuden vähentäminen

Suomen perustuslain (L731/1999) mukaan

Jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Lailla taataan jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan työttömyyden, sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikana sekä lapsen syntymän ja huoltajan menetyksen perusteella.

Perustuslaissa ei tarkemmin määritellä sitä, mikä on kohtuullinen perusturvan taso. Vaikka köyhyyden torjuminen on laajasti hyväksytty poliittinen tavoite, ei politiikassa ole päästy yhteisymmärrykseen, joka ilmenisi köyhyyden ja eriarvoisuuden vähenemisenä. (Kangas, Niemelä & Raijas 2013, 7.)

Vuonna 1922 säädettiin ensimmäistä kertaa laki toimeentulon turvasta. Silloin kunnat velvoitettiin perustamaan köyhäinhoitolautakunnat. Vuonna 1956 säädettiin huoltoapulaki. Lain mukaan rahattomuus oikeutti apuun. Huoltoapu oli materiaalista apua tai siirtotyömailla tehtäviä huoltoaputöitä. Laki viimesijaisesta toimeentulotuesta ja sitä ehkäisevästä ja täydentävästä tuesta tuli voimaan vuonna 1984. Vaikka toimeentulotuki tarkoitettiin väliaikaiseksi, on siitä tullut yhä suuremmalla joukolla yhä pysyvämpi tukimuoto. Sosiaalihuoltolakia uudistettiin vuonna 2015, jolloin lakiin sisällytettiin muun muassa kuntien velvollisuus sosiaalisen kuntoutuksen tarjoamiseksi. Laki toimeentulotuesta muuttui vuoden 2017 alussa, jolloin perustoimeentulotuen maksu siirtyi kunnilta Kansaneläkelaitokselle. (Isola & Suominen 2016, 145-146.)

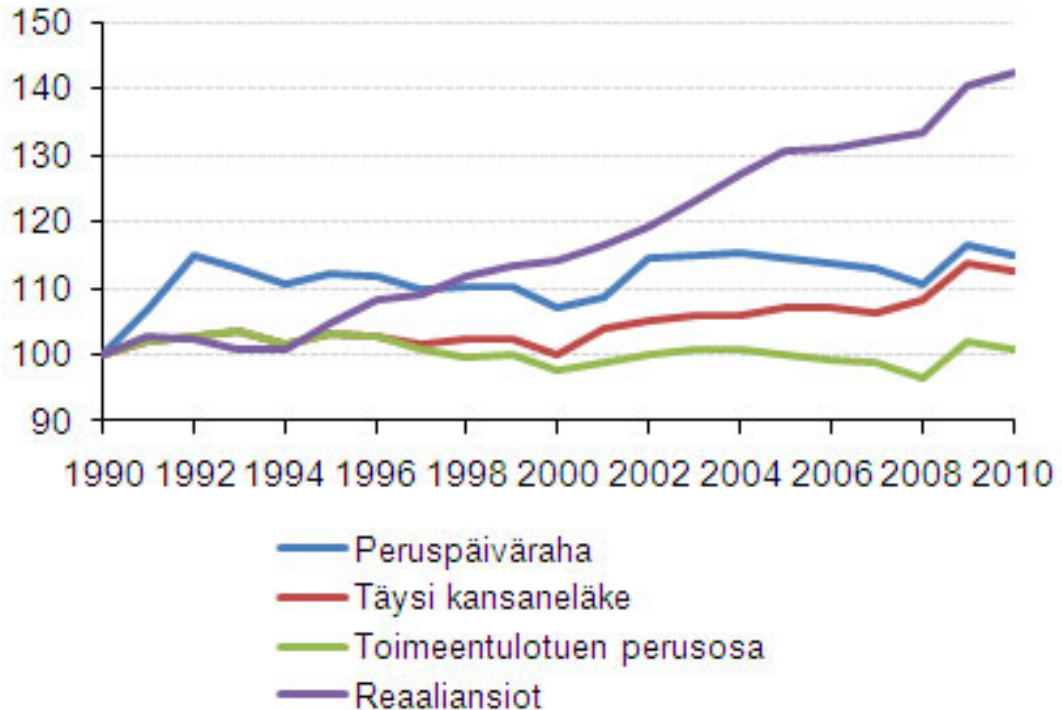
Suomalaisten sosioekonominen rakenne on muuttunut sodan jälkeen ja se on vaikuttanut myös sosiaalipolitiikan suuntaan. Toisen maailmansodan jälkeen pienituloisten määrä oli suuri ja kansakunnan yhteinen tahto oli nostaa koko kansan elintaso. Köyhien tilanne parani yleisen elintason nousun myötä. Kansakunta koki olevansa yhtenäinen. Nyky-yhteiskunnassa tarvitaan erityistä köyhyyspolitiikkaa. (Isola & Suominen 2016, 21.)

Vuoden 2015 eduskuntavaaleissa kannatusta saivat puolueet, jotka kannattivat julkisen sektorin leikkauksia. Hallitusohjelmassa sovittiin laajoista julkista taloutta koskevista sopeutuksista, joiden tavoitteena oli kaventaa julkisen talouden kestävyysvajetta sekä lopettaa valtion velkaantuminen. Monet sovitut toimenpiteet koskettivat erityisesti yhteiskunnallisesti heikoimmassa asemassa olevia, joka näyttäytynee tämän vaalikauden lopussa yhä syvempänä köyhyytenä. (Isola ja Suominen 2016, 11.)

Vaikka poliittisin keinoin voitaisiin vaikuttaa moniin köyhyyttä ehkäiseviin tekijöihin, on perusturvaetuuksien taso jäänyt jälkeen ansiotason ja elinkustannusten kehityksestä viime vuosikymmenten aikana (Kangas, Niemelä & Rajas 2013, 7). Perusturvan taso ei ole riittävä kattamaan kohtuullisen vähimmäiskulutuksen menoja. Vuosina 2016 ja 2017 kohdistettiin lähes kaikkiin sosiaaliturvaetuuksiin leikkauksia, joka vaikeutti pienituloisten tilannetta. Perusturvan riittämättömyyteen vaikuttaa myös se, ettei etuusiin tehdä normaaleja indeksikorotuksia. Kun perusturva on riittämätön, johtaa sen toimeentulotuen pitkäaikaiseen ja lisääntyvään käyttöön sekä ruoka-apuun turvautumiseen. Korkeat asumiskustannukset ovat yksi syy toimeentulovaikeuksille. Asumismenot ovat kasvaneet samalla kuin asumistuen taso on jäänyt kehityksestä jälkeen. Kasvavissa kaupungeissa ei

myöskään ole tarjolla tarpeeksi kohtuuhintaisia asuntoja. (Suomen köyhyysraportti 2018.)

Ansiotason ja perusturvaetuuksien kehitys vuosina 1990–2010

Lähde: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Hyvinvointi- ja terveyserot. Eriarvoisuus. Toimeentulo.

Tuomas Kurttila vaati keväällä 2018 hallitukselta kiireellisiä toimenpiteitä lapsiperheiden köyhyyden vähentämiseksi. Kurttila ilmaisi huolensa lapsilisiin tehdyistä leikkauksista. Hän totesi myös, kuinka sosiaalietuuksien indeksitarkistusten jäädytykset vaikeuttavat köyhien perheiden asemaa. Kurttilan esityksen mukaan toisen asteen koulutus tulisi säätää maksuttomaksi ja varhaiskasvatusoikeus palauttaa kokopäiväiseksi kaikille lapsille. Hän myös esitti, että kuntien tulisi käyttää enemmän täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea vähävaraisten perheiden harrastustoiminnan tukemiseksi. (Koskinen 2018.)

Lapsilisä on Suomen ensimmäinen universaali tuki, eli kaikille tiettyyn ryhmään kuuluville maksettava tuki. Sitä alettiin maksamaan eduskunnan yksimielisellä päätöksellä sotien jälkeen vuonna 1948, jolloin syntyvyys oli suuri. Tuen tarkoituksena oli tasata lapsista aiheutuneita kustannuksia lapsiperheiden ja muiden kotitalouksien välillä. Pohjoismaisen hyvinvointivaltiomallin perusajatus on ollut, että kaikki maksavat ja kaikki saavat.

Hyvätuloisten oikeus lapsilisään aiheuttaa usein julkista keskustelua. Universaalilla tuella halutaan pitää yllä hyvinvointivaltion legitimitettä. (Koho 2019.)

Heikki Hiilamon mukaan lapsilisän maksamiseen tulisi tehdä isoja muutoksia. Hiilamo puolustaa kaikkien lasten oikeutta tukeen, mutta ehdottaa, että alle kouluikäisten lasten tuen suuruutta nostettaisiin ja yläkouluikäisten lisiä laskettaisiin. Hiilamon mukaan keskimääräinen tulotaso nousee iän mukana. Perheet, joilla on pieniä lapsia ovat pienituloisimpia. Toimeentulotukea haettaessa lapsilisät huomioidaan kotitalouden tuloina. Hiilamon mukaan lapsilisien tulisi olla etuoikeutettua tuloa toimeentulotuessa. Ehdotetuissa uudistuksissa lapsilisäjärjestelmän kulut yhteiskunnalle pysyisivät ennallaan, mutta kohdentuisivat uudella tavalla. (Koho 2019.)

Maria Ohisalo muistuttaa, ettei köyhyyttä poisteta puheilla vaan teoilla. Ohisalon mukaan köyhyydessä on kyse rakenteista. Esimerkiksi hän nimeää työn ja sosiaaliturvan yhdistämisen vaikeuden. Perusturvan varassa elävän ihmisen ei kannata vastaanottaa töitä, koska saattaa menettää oikeuden tukiin. (Ohisalo 2018.)

Viime vuosina sosiaali- ja terveystalvelujen eriarvoisuutta ovat lisänneet kuntien eri suuriset ja kasvavat asiakasmaksut. Vuonna 2015 asiakasmaksujen enimmäismääriä korotettiin 9,4 prosenttia ja vuonna 2016 lähes 30 prosenttia. Samaan aikaan myös lääkkeiden ja matkakustannusten omavastuuosuuksia on nostettu. Uhkana on, että sote-uudistus aiheuttaa asiakasmaksujen nousemista. Asiakasmaksujen korotukset koskettavat erityisesti pienituloisia, jotka saattavat jäädä ilman tarvitsemiaan palveluita. (Suomen köyhyysraportti 2018.) Vaikka hallitus päätti vuoden 2015 lopulla terveydenhuollon maksujen nostamisesta, ei sairaanhoitopiirien ole pakko sitä tehdä. Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri HUS jätti tasokorotuksen tekemättä ja esti osaltaan eriarvoisuuden kasvun kunnissa. (Isola & Suominen 2016, 134–135.)

Isola ja Suominen (2016, 177–178) muistuttavat, että jokainen ihminen syntyy tähän maailmaan tietyillä ominaisuuksilla varustettuna. Ihmiset ovat vaihtelevia kädentaidoiltaan, älykkyydeltään tai sisukkuudeltaan. Sairauksiakaan ei valita, vaan niitä tulee. Tämän vuoksi ratkaisu köyhyyteen ja huono-osaisuuteen ei löydy ihmisestä itsestään. On tärkeää muovata ihmisen maailmasta sellainen, jossa pystyy omilla ominaisuuksillaan liittymään suhteisiin, jotka tuottavat hyvinvointia. Ihminen haluaa tulla arvostetuksi ja saada omat ominaisuutensa yhteiseen käyttöön.

Kun ihminen kokee olevansa arvokas ja saa tarvitsemaansa tukea, mahdollisuusrakenteet kasvavat. Vaikuttamisen mahdollisuuksia voidaan edistää paikallisesti ihmisten arjen keskellä. Asukasraadit, pienimuotoiset vaikuttamisprojektit ja muut kokeilut vahvistavat heikossa asemassa olevan mahdollisuusrakenteita ja sitä kautta lisäävät uskoa omaan toimijuuteensa. (Isola & Suominen 2016, 177–178.)

3 DIAKONIAN YHTEISKUNNALLINEN ROOLI

Luterilaisen kirkon rooli julkisena toimijana on osittain ristiriitainen. Kirkon järjestysmuodosta ja hallinnosta säädetään perustuslain mukaisesti kirkkolaissa. Eduskunta hyväksyy tai hylkää kirkolliskokouksen tekemän ehdotuksen kirkkolaista. Presidentin vahvistuksen jälkeen kirkkolaki on osa Suomessa sovellettavaa oikeutta. Kirkkolaki, veronkanto-oikeus, väestökirjanpito, hautausmaiden hoito ja vihkimisoikeus liittävät kirkon osaksi julkisyhteisöä. Lisääntynyt kirkosta eroaminen ja kirkon perinteisen roolin kyseenalaistaminen korostaa kirkkoa itsenäisenä organisaationa. Se toimii omista lähtökohdista käsin, keräämiensä kirkollisverojen avulla, yhteistyössä valtion, kuntien ja muiden toimijoiden kanssa. Jäsenmäärän lasku haastaa kuitenkin kirkkoja uudenlaiseen toimintaan. (Helin, Hiilamo & Jokela 2010, 13–14.)

Jo varhaiselta keskiajalta seurakunnan vastuulla oli jumalanpalvelusten lisäksi köyhäinhoito, kansanopetus ja yleinen järjestyksenpito. Kunnallishallinto ja seurakunnan hallinto erotettiin toisistaan vuonna 1865, jolloin seurakuntien vastuulla olleita tehtäviä ryhdyttiin siirtämään kunnille. Lopullisesti köyhäinhoito siirtyi seurakunnilta pois vuonna 1923, jolloin köyhäinhoitolaki astui voimaan. Muutos sai aikaan sen, että seurakunnan oli määriteltävä tekemänsä laupeudentyö uudella tavalla. (Kuusimäki 2012, 31.)

Seurakunnissa edistettiin diakoniaa 1900-luvun alussa kirkolliskokouksen päätöksen mukaisesti. Vuonna 1943 kirkolliskokous päätti liittää kirkkolakiin velvoitteen, jonka mukaan jokaisen seurakunnan tulee harjoittaa kristillistä laupeudentointia ja ottaa palvelukseensa siihen tarvittavia henkilöitä. Kirkkolakiin kirjattiin pykälä, jonka mukaan kristillisen laupeudentoimen tarkoituksena on kristillisestä rakkaudesta johtuva hengellisen, ruumiillisen ja aineellisen avun antaminen seurakunnan hädänalaisille. Lisäksi avun halettiin kohdistuvan erityisesti niihin, joiden hätä on suurin ja joihin muu avustustoiminta ei ulotu. Jokaisen seurakunnan määrättiin ottavan palvelukseensa diakoneja tai diakonisvoja. (Mustakallio 2000, 155.) Ajatuksena oli, että seurakuntadiakonian tehtävänä on täydentää kunnan tarjoamia palveluita (Kuusimäki 2012, 35).

Edelleenkin kirkkolain perusteella seurakunnissa on oltava diakonian virka. Diakoniatyötä ei kuitenkaan ole normitettu tarkasti, vaan työn sisällöstä ja toimintatavoista voidaan

päättää seurakunnissa itsenäisesti. Luterilaiset seurakunnat ovat myös talouden osalta itsenäisiä, joten diakoniatyö rakentuu käytettävissä olevien resurssien ohjaamina usein tekijöidensä näköiseksi. (Helin ym. 2010, 12.)

Seurakuntadiakoniaan vaikutti merkittävästi vuonna 1972 säädetty kansanterveyslaki. Siihen asti seurakuntadiakonissat olivat vastanneet kotisairaanhoidosta. Terveyskeskusjärjestelmän myötä diakoniatyöntekijöistä tuli yhä selvemmin hengellisen työn tekijöitä. Suomeen luotu sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmä oli vakiintunut, eikä taloudellista avustamista nähty diakoniatyön tehtävänä. Sen sijaan sielunhoidolliset yhteydenotot kasvoivat 1980-luvun loppupuolella. (Kuusimäki 2012, 36–37).

Vastuu ihmisten hyvinvoinnista kuuluu yhteiskunnalle. Diakoniatyö ei voi korvata yhteiskunnalle kuuluvaa työtä, mutta voi tavoittaa niitä ihmisiä, joihin yhteiskunnan apu ei yllä. Kirkon toiminta on julkisen sektorin ja kolmannen sektorin välisellä rajapinnalla. Kirkolle kuuluu viranomaistehtäviä, mutta diakonia voidaan nähdä kolmannen sektorin luonteisena toimintana. Diakoniatyön vahvuus on ihmisen kokonaisvaltainen kohtaaminen, jossa tehdään yhteistyötä muiden sosiaalialan toimijoiden kanssa. On tärkeää saada ohjattua ihminen hänelle parhaiten sopivien palveluiden piiriin. (Helin ym. 2010, 7–12.)

Kirkon diakoniatyö on yhteiskunnan huolenpitomoraalin kannattelija, jonka tehtävänä on muistuttaa ihmisen arvoa muustakin kuin tehokkuuden ja tuottavuuden näkökulmasta (Helin ym. 2010, 7). Uusimpaan, vuodesta 1994 voimaantulleeseen kirkkolakiin lisättiin kirkon tehtäväksi myös lähimmäisenrakkauden toteuttaminen (Mustakallio 2000, 155). 1990-luvun laman jälkeen diakoniatyön aatteisiin on kuulunut ihmisten oikeuksien puolustaminen. Ihmisiä pyritään tukemaan täysivaltaisessa kansalaisuudessa ja tuomaan hänet muun muassa yhteiskunnallisten palveluiden äärelle. (Helin ym. 2010, 7.)

Diakoniatyö toimii ihmisten arjen sekä yhteiskunnan ehdoilla jatkuvasti muuttuvassa maailmassa. Diakoniatyössä kohdataan koko yhteiskunnan haasteet maahanmuutosta taloudellisiin notkahduksiin. Joihinkin haasteisiin pystytään vastaamaan nopeammin kuin toisiin. Yksi diakoniatyötä lähiaikana haastanut muutos on ollut toimeentulotuen maksatuksen siirtyminen sosiaalityön vastuulta Kelalle. Siirto aiheutti monille ihmisille etuuskien odottamista ja ruuhkautti diakoniatyön monin paikoin. Diakoniatyöntekijöillä on

ainutlaatuinen yhteys niihin ihmisiin, jotka syrjäytymis- ja eriytymiskehityksen vuoksi ovat vaarassa ajautua yhä kauemmas yhteiskunnan keskiöstä. (Lehmusmies 2018, 26, 35.)

Diakoniatyöntekijät tarvitsevat työvälineekseen politiikan lukutaitoa. Työssä tarvitaan kykyä seurata ja ennakoida poliittisten päätösten seurauksena tapahtuvia yhteiskunnallisia muutoksia, jotka näkyvät ihmisten arjessa. Joidenkin poliittisten päätösten seurauksena diakoniatyön arki voi muuttua oleellisesti ja kasvava avuntarvitsijoiden joukko voi vaatia työvoimaresurssien suuntaamista uudella tavalla. Esimerkiksi hallituksen viime aikaiset päätökset ovat koskettaneet suurta työttömien joukkoa sekä Kelan etuuksilla eläviä ihmisiä ympäri Suomen. (Lehmusmies 2018, 36.)

3.1 Taloudellisen avustamisen merkitys diakoniatyössä

1990-luvuun alussa koettu suuri lama muutti diakoniatyön muotoa oleellisesti. Ennen lamaa diakoniatyö suuntautui vanhempaan väestön osaan. (Helin ym. 2010, 28–29.) Talouskriisin seurauksena työttömyys nousi yli 20 prosenttiin ja julkista taloutta leikattiin voimakkaasti. Kun yhteiskunnan perusturva ei riittänyt, kääntyivät ihmiset diakoniatyön puoleen. (Kuusimäki 2012, 40.) Muuttuneen yhteiskunnallisen tilanteen seurauksena vanhoja työmuotoja piti korvata uusilla. Vastaanotto muuttui yhä enemmän diakoniatoimistoihin, joissa vuonna 1996 jo lähes puolet asiakkaista oli työikäisiä. Diakoniatyön asiakaskontaktien merkittävin syy oli taloudelliset huolet. Diakoniatyöntekijät saivat pika-koulutuksia, jonka avulla auttoivat ihmisiä velkaongelmissa. (Helin ym. 2010, 28–29.)

Takuu-Säätiö aloitti toimintansa vuonna 1990 ja sitä oli perustamassa myös kirkko (Takuu-Säätiö. Historia). Takuu-Säätiön toiminta-ajatuksena oli neuvotella velkojien kanssa. Velkoja saatiin kohtuullistettua tai yksittäisiä lainoja yhdisteltiin yhdeksi isommaksi, jonka Takuu-Säätiö takasi. Seurakunnat olivat innovoimassa myös talous- ja velkaneuvontaa, joka kehittyi ja siirtyi yhteiskunnan vastuulle. Joukkotyöttömyyden kohdatessa seurakunnat alkoivat järjestää joukkoruokailuja sekä perustivat ruokapankkeja. (Kuusimäki 2012, 40.)

1990-luvun lama ei lisännyt diakoniatyön resursseja eikä diakonian määrällistä vahvistumista. Diakoniatyöntekijöiden määrä ja osuus seurakunnan työntekijöistä pysyi samana

lamavuosien ajan. Diakoniatyön vahvuus oli se, että se reagoi nopeasti ihmisten hätään ja tarpeisiin. Diakoniatyö järjestäytyi nopealla tavalla ja työ suunnattiin hädänalaisiin ihmisiin. Ihmisten luottamus kirkkoa kohtaan kasvoi, kun kirkko vetosi laman uhrien puolesta ja otti vastuuta heidän taloudellisesta auttamisestaan. Diakoniatyön nopea reagointi oli mahdollista sen vuoksi, ettei toiminta ollut sidottuna sosiaalityön tapaan lakeihin ja normeihin. (Helin ym. 2010, 30.)

Yhteiskunnallisesti köyhyysongelmaa vähäteltiin aluksi, mutta seurakunnissa tilanne oli toinen. Seurakunta toimi silloin kun ihmisten hätä oli suuri ja perusti muun muassa ensimmäisen ruokapankin Tampereelle vuonna 1995. Ruoka-avun ajateltiin olevan hätäapua ja tarpeen lakkaavan pian. Tämän hetkisen tiedon mukaan joka kahdeksas suomalainen on pelännyt ruuan loppuvan. Osa ruoka-avun saajista kärsii myös heikosta henkisestä ja fyysisestä terveydestä, masennuksesta, yksinäisyydestä ja nälästä, Avunsaajista joka toinen määrittelee itsensä huono-osaiseksi. (Laihiala 2018, 21–23.)

Laman seurauksena diakoniatyön luonne muuttui. Painopiste siirtyi vanhuksista työikäisiin, myös lapsiperheisiin ja syrjäytymisvaarassa oleviin lapsiin. Seurakunnan työmuodoiksi vakiutuivat talousneuvonnan lisäksi muun muassa tukiasuntotoiminta, rikosuhripäivystys ja työttömille suunnattu toiminta. Avohoidon lisääntyessä koettiin tarvetta myös mielenterveys- ja päihdeongelmallisille suunnatun toiminnan lisäämiseen. (Kuusimäki 2012, 41).

Köyhyys ei ole vähentymässä, vaan tilastojen mukaan diakoniatyön suurin asiakaskontaktien aihe on edelleen taloudelliset ongelmat. Vaikka diakoniatyön myöntämä taloudellinen apu on merkittävää, se on silti hyvin pientä yhteiskunnan myöntämään sosiaaliseen apuun verrattuna. Taloudellisen avun hakeminen diakoniatyöltä on myös keino tulla kuuluksi ja huomatuksi. (Salojärvi 2012, 116.)

Taloudellinen avustaminen osana kokonaisvaltaista auttamistyötä jakaa mielipiteitä diakoniatyöntekijöiden keskuudessa. Diakoniatyöntekijät ovat havainneet työssään sen, kuinka köyhyyden kierre johtaa usein ongelmien kasautumiseen. Monitahoinen köyhyys etäännyttää ihmisen kauemmas toimijuudesta. Kun haasteet käyvät ylivoimaisiksi, ihminen uupuu ja alistuu omaan kohtaloonsa. Köyhyysongelman edessä myös diakoniatyöntekijät kokevat keinottomuutta. Taloudellisen avustamisen käänköpuoli on se, että se

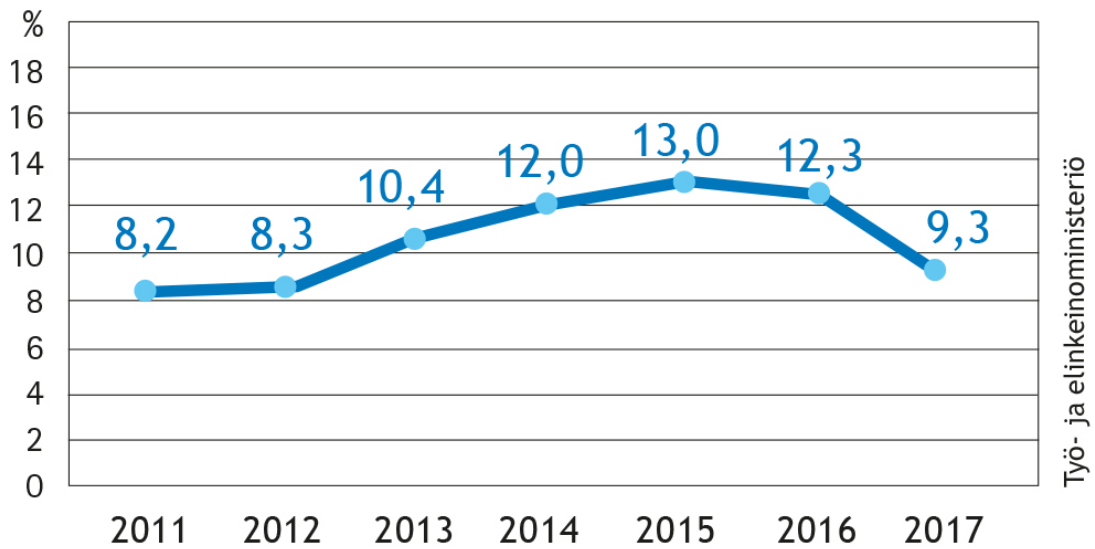
mahdollistaa riittämättömän sosiaaliturvan. Uusimman diakoniabarometrin mukaan taloudellinen avustaminen vie noin 70 prosentilta vastaajista paljon tai melko paljon työaika. Tulevaisuutta ajatellen yhtenäisen työkuultuurin rakentaminen koetaan tärkeäksi. (Lehmusmies 2018, 31–32.)

Diakoniatyön taloudellinen avustaminen alkaa asiakkaan tulo- ja menoselvittelyllä. Sen tarkoituksena on pohtia yhdessä asiakkaan kanssa tämän taloustilannetta. Selvitystä tehtäessä voi käydä ilmi erilaisia riippuvuuksia, jotka ovat hyvä ottaa puheeksi asiakkaan kanssa. Esiin voivat tulla myös hakemattomat sosiaaliset tuet, joiden hakemisessa diakoniatyöntekijä voi olla apuna. Joskus laskelmista paljastuu virheitä, joiden oikaisuvaatimusten teossa voidaan opastaa. Diakoniatyöntekijöiden työhön kuuluu myös asiakkaan rohkaiseminen velkaneuvontaan ja tarvittavan tuen antaminen asioiden järjestelyissä. Diakoniatyössä toteutettava taloudellinen avustaminen on muutakin kuin laskujen maksua ja ruoan jakoa. Se on ensisijaisesti kohtaamista, kuuntelemista ja ohjausta. (Salojärvi 2018, 116.)

3.2 Tilanne Ylöjärvellä

Ylöjärvi on Pirkanmaalla sijaitseva kaupunki, jonka naapurikaupunkeja ovat Nokia, Ikaalinen, Parkano, Tampere ja Virrat sekä kunnista Hämeenkyrö, Kihniö ja Ruovesi. Ylöjärven asukasluku on kasvanut voimakkaasti ja kaupungissa asuu paljon lapsiperheitä. Asukkaita oli vuoden 2017 lopussa 32 878. Ylöjärven tärkeimmät elinkeinot ovat teollisuus, terveys- ja sosiaalipalvelut, tukku- ja vähittäiskauppa sekä rakentaminen. Kaupungin alueella on noin 9000 työpaikkaa. Vuonna 2017 Ylöjärven työttömyysaste oli 9,3 prosenttia. (Ylöjärvi. Ylöjärvi-tietoa.)

Työttömyysaste 2011-2017

Työttömien määrä 2017: 1 477

Viimeisin talouden taantuma alkoi vuonna 2008, jonka jälkeen työttömien määrä koko maassa on kasvanut. Ylöjärvellä huolestuttavin tilanne on ikääntyneiden ja pitkäaikaistyöttömien osuus. Vuosina 2012–2016 Ylöjärvellä oli kehittämisprojekti, jossa asiakkaita siirrettiin tuetusta palkkatyöstä kuntouttavan työtoiminnan pariin. Erityisenä kohderyhmänä olivat pitkäaikaistyöttömät sekä nuoret. Kuntouttavaa työtoimintaa kehitettiin vastaamaan paremmin kohderyhmän tarpeita ja lisäksi jokaiselle laadittiin jatkopolutusmalli. Asiakasmäärä kaksinkertastui aiempaan verrattuna ja lähes puolet asiakkaista saavutti tavoitteensa. Työllisyysenhoidon kannalta kuntouttava työtoiminta osoittautui edullisemmaksi ja tehokkaammaksi kuin tuettu palkkatyö tai työkokeilu. Ylöjärvellä on koulutuksen ulkopuolelle jääviä nuoria koko maan keskitasoa hieman enemmän, lähes 12 prosenttia. Ilman toisen asteen koulutusta jäävät ovat suuressa syrjäytymisvaarassa. (Ylöjärven kaupunki 2016, 4–5.)

Ylöjärvellä on laadittu työllisyysenhoidon toimintaohjelma vuosille 2016–2020. Ohjelmassa on huomioitu kunnan kasvanut lakisääteisyys työllisyysenhoidossa. Ylöjärven palvelut painottuvat yli 300 päivää työmarkkinatukea saaneisiin työttömiin sekä työttömiin nuoriin. Aktivointia toteuttaa työllisyyspalveluiden työ- ja toimintakeskus yhdessä sosi- ja terveyspalveluiden kanssa. Lakisäteinen kuntouttava työtoiminta on tärkein palvelumuoto. Ohjelmassa varaudutaan toiminnallisesti ja taloudellisesti yhteiskunnan sekä yhteistyökumppaneiden muutoksiin. Sen lisäksi varaudutaan nostamaan Ylöjärven

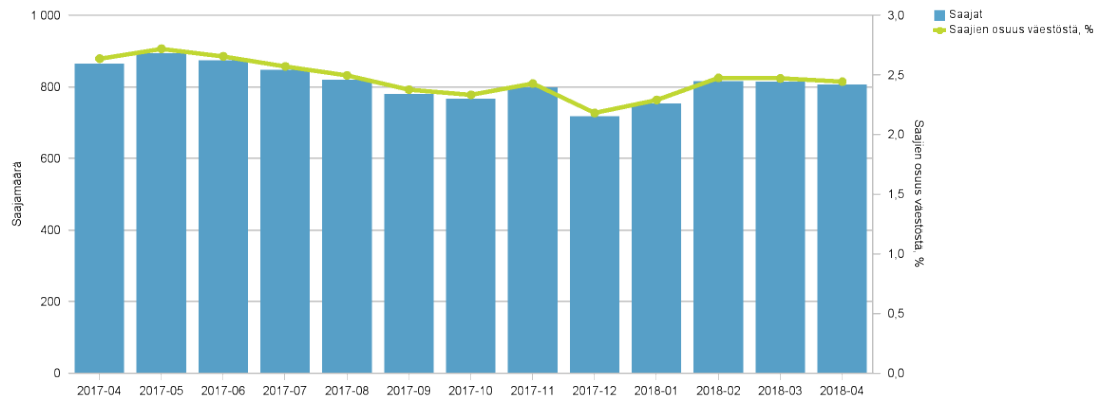
työpaikkaomavaraisuutta. (Ylöjärven kaupunki. Työllisyydenhoidon toimintaohjelma 2016–2020.)

Ylöjärvellä on vahvistettu perhetyön resursointia ja kehitetty matalan kynnyksen palveluita, jotta perheillä olisi mahdollista päästä tuen ja avun piiriin. Riittävän ajoissa järjestetty apu mahdollistaa lähes aina kevyemmän ja lyhytkestoisemman tuen tarpeen. Kehitetyistä palveluista huolimatta sosiaalitoimen asiakkuudessa olevien perheiden kriisit ovat lisääntyneet ja monimutkaistuneet. Vanhempien uupuessa laskut jäävät maksamatta, sähköt katkaistaan ja perheille tulee häätöjä. Ylivelkaantuminen ja peliongelmat ovat monen perheen ongelmia. Ylimitoitettut asuntolainat aiheuttavat ongelmia ja monet ajautuvat velkakierteeseen. Vaikka perhe olisi näennäisesti hyvätuloinen, voi lainanlyhennyksen jälkeen käytettävissä olevaa rahaa jäädä alle toimeentulotukinormin. (Ylöjärven kaupunki 2016, 6–7.)

Muuttoliikenteen seurauksena Ylöjärvelle on asettunut viime vuosina paljon lapsiperheitä, joilta puuttuu kokonaan läheisverkosto. Sukulaisia ei ole, tai he asuvat kaukana. Toimeentulotukiasiakkaiden keskuudessa yksinhuoltajaperheiden määrä on lisääntynyt joka vuosi. Lapsiperheiden köyhyys näkyy Ylöjärvellä eniten kahden työttömän vanhemman monilapsisessa perheessä sekä eroperheissä. Vanhemmilla on myös haasteita selvittää lastensa opiskelusta opiskelukustannusten lisääntyessä. (Ylöjärven kaupunki 2016, 7.)

Ylöjärvellä on lisääntynyt sellaisten toimeentulotukiasiakkaiden osuus, joilta puuttuu kokonaan ensisijainen etuus. Aikuissosiaalityön tavoitteena on kiinnittää huomiota tulottomien henkilöiden aktivoimiseen ja tehostaa yhteistyötä TE-palveluiden ja työvalmennuskeskuksen kanssa. Tavoitteena on ohjata tulottomia henkilöitä ja ehkäistä syrjäytymistä. Tulottomuus ja pienituloisuus aiheuttaa usein huono-osaisuuden kasautumista. Se lisää uupumista ja mielenterveysongelmia, jolloin lapsiperheissä vanhemmuus voi jäädä puutteelliseksi. Varattomuus on riski, joka lisää lasten kiusatuksi tulemistä. (Ylöjärven kaupunki 2016, 7.)

Perustoimeentulotuen saajat Ylöjärvellä
Tilastointijakso huhtikuu 2017–huhtikuu 2018. Lähde: Kela

Päihdeongelmien määrä on Ylöjärvellä kasvussa. Monipäihteisyys lisääntyy yhteiskunnan muuttuessa sallivammaksi päihteitä kohtaan. Päihteiden saatavuus on myös helpotunut. Ongelmaan varten on perustettu päihdetiimi. Ylöjärven sosiaalitoimi osallistuu moniin hankkeisiin, joiden tarkoituksena on kehittää muun muassa lapsi- ja perhepalveluita sekä aikuisten sosiaalipalveluita. (Ylöjärven kaupunki 2016, 8.)

Ylöjärven seurakunnan toteuttaman diakoniatyön tehtävä on tavoittaa niitä ihmisiä, joita muu seurakuntatyö ja muut auttamistahot eivät tavoita. Diakoniatyö kohtaa myös niitä, jotka ovat syrjäytyneet tai ovat vaarassa syrjäytyä eri tavoin esimerkiksi vamman, sairauksen, mielenterveyden, taloudellisten vaikeuksien tai työttömyyden takia. Diakoniatyössä on valmius vastata akuuttiin hätään ja työn perusta on kirkon hengellisessä ja sielunhoidollisessa tehtävässä. Diakoniatyö pyrkii muuttamaan asiakkuutta osallisuudeksi sekä kehittämään vapaaehtoistyötä yli työalarajojen. (Eliisa Ala-Kuusisto, henkilökohtainen tiedonanto 21.3.2019.)

Vuoden 2018 aikana diakoniatyön asiakaskontakteja oli Ylöjärvellä 2065. Määrä pysyi edellisvuoteen verrattuna lähes samana. Asiakkaista valtaosa tuli kohdatuksi vastaanotolla. Yli puolet asiakkaista oli yksin asuvia. Lapsiperheitä oli vajaa kolmannes. Asiakaskontaktien aiheet vaihtelivat. Lähes 70 prosenttia asiakkaista halusi keskustella taloudellisista asioista. Toiseksi suurin huolenaihe, noin 20 prosentilla, oli oma tai läheisen terveys tai sairastuminen. Myös ihmissuhdeasiat olivat tärkeä keskustelun aihe. Ylöjärven

seurakunta myönsi vuoden 2018 aikana taloudellista avustusta noin 55 000 eurolla. (Eliisa Ala-Kuusisto, henkilökohtainen tiedonanto 21.3.2019.)

Sielunhoito oli läsnä kaikissa kohtaamisissa. Myös kriisiauttaminen korostui diakoniatyössä entistä enemmän. Vuonna 2018 asiakkuuden muuttamista osallisuudeksi tapahtui eniten Viljakkalassa toteutettavassa Oma apu -työssä, jossa diakoniatyön kautta tulleita ihmisiä ohjattiin erilaisiin tehtäviin, kuten metsä- ja lumitöihin. Eläkeläisille suunnattu kerho kokosi viikoittain suuren joukon ikäihmisiä yhteen. Kerho toimi joka toinen viikko vapaaehtoisvoimin. Yhteisöllisyyttä kehitettiin myös viikoittain toteutettavalla arkiaterialla, jonka jälkeen oli erilaista toimintaa sisältävät jatkot. (Eliisa Ala-Kuusisto, henkilökohtainen tiedonanto 21.3.2019.)

Työntekijäressurssien vähentyessä vuonna 2018, vastaanottotyötä ja ruoan jakelua kehitettiin. Työmuotoja alettiin purkaa ja parityöskentelyä alettiin toteuttamaan tiiviimmin. Hävikkiruoan jakelua uudistettiin ja solmittiin yhteistyökuvioita muun muassa helluntai-seurakunnan ja työvalmennuskeskuksen kanssa. Vapaaehtoisia motivoitiin hävikkiruoan hakemiseen ja jakamiseen sekä suunniteltiin heille pidettävää koulutusta. (Eliisa Ala-Kuusisto, henkilökohtainen tiedonanto 21.3.2019.)

4 OPINNÄYTETYÖPROSESSI

Sain idean opinnäytetyön aiheeseen keväällä 2018, jolloin olin suorittamassa seurakuntatyön harjoittelua Ylöjärven diakoniatyössä. Huomasin, että lähes jokaista asiakasta koskettaa jollakin tavalla taloudelliset huolet. Yksi seurakunnan diakoniatyöntekijöistä esitti ajatuksen työkalusta, joka ohjaisi seurakunnan työntekijöitä asiakkaan taloudelliseen avustamiseen liittyvissä asioissa. Koska aihe oli itseäni kiinnostava, päätin keskittyä aiheeseen ja perehtyä siihen lisää.

4.1 Opinnäytetyön tavoitteet

Ammattikorkeakoulussa tehtävän opinnäytetyön tavoitteena on kehittää valmiuksia soveltaa opinnoissa hankittua osaamista. Opinnäytetyö auttaa kehittämään kykyä soveltaa osaamista käytännön asiantuntijatehtävissä. Sen tarkoitus on opettaa tieteellisen kirjoittamisen käytäntöjä sekä analysointi- ja perusteluvalmiuksia, kriittistä ajattelua ja eettistä harkintaa. (Diak. Opinnäytetyö.)

Opinnäytetyöni tavoitteena on laatia Ylöjärven diakoniatyön asiakkaille arjen rahankäyttöopas, joka edistää ihmisten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja hyvinvointia. Oppaassa otetaan huomioon niin ihmisen perusoikeudet, kuin kristilliset arvotkin. Oppaan laatiminen edellyttää kykyä asettaa yhteiskunnalliselta asemaltaan heikossa ja haavoittuvassa tilanteessa olevien ihmisten asemaan heidän palvelutarpeensa tunnistaen.

Oppaan laatimisen kannalta on tärkeää hahmottaa yksilön ja yhteiskunnan hyvinvoinnin suojaavia- ja riskitekijöitä. Oppaan keskeisenä teemana on ihmisen omien voimavarojen tukeminen. Opinnäytetyön laatimisen edellytyksenä on keskeisen lainsäädännön sekä suomalaisen sosiaaliturvan tunteminen. Tärkeää on myös asiakkaan arjen tunnistaminen sekä muutoksessa eteenpäin kannustaminen. Teoriaosuudessa oleelliseksi nousi ihmisten välisen epätasa-arvon tunnistaminen sekä huono-osaisuutta tuottavien rakenteiden analysoiminen.

Oppaan taustalla vaikuttaa ihmisten hengellisen ja sielunhoidollisten tarpeiden tunnistaminen ja hengellisen tuen antaminen. Tavoitteena on, että ihminen voimistuessaan osaisi tunnistaa omia voimavarojaan ja myös itse vaikuttaa omien elinolosuhteiden parantamiseen. Opinnäytetyön tavoitteena on myös viestintä- ja mediaosaaminen ja seurakunnan sisällöntuottamisen oppiminen.

4.2 Opinnäytetyöprosessin kuvaus

Opinnäytetyön aihe hahmottui keväällä 2018, kun olin suorittamassa opintoihini sisältyvää seurakuntaharjoittelua Ylöjärven diakoniatyössä. Havahduin, että lähes jokaista diakoniatyöhön kohdistuvaa yhteydenottoa yhdisti taloudellisen avun ja tuen tarve. Ymmärsin taloudellisen auttamistyön tärkeyden ja hakeuduin Takuu-Säätiön järjestämään TalousTsemppari-koulutukseen huhtikuussa 2018. Takuu-Säätiön internetsivuilta löysin lisää tietoa aiheesta sekä paljon hyödyllistä materiaalia. Perehdyin muun muassa velkaongelman ratkaisuihin ja eri auttajatahoihin sekä perintään, ulosottoon, velkajärjestelyyn ja maksuhäiriömerkintöihin.

Kesäkuussa 2018 pidimme Ylöjärven diakoniatyössä palaverin, jossa käsitelimme opinnäytetyöni aiheesta. Paikalla oli kolme diakoniatyöntekijää. Päädyimme, että opinnäytetyön tarkoituksena on laatia diakoniatyön asiakkaille suunnattu rahankäyttöopas, joka palvelee samalla diakoniatyöntekijöitä. Linjasimme, että oppaan tulisi olla kannustava ja rohkaiseva, mutta samalla informatiivinen ja ajantasainen.

Jatkoin työskentelyä tutustumalla Kelan sivuihin. Perehdyin perustoimeentulotuen hakemiseen ja sen myöntämiseen liittyviin ehtoihin. Otin myös selvää siitä, kuinka ja millaisilla edellytyksillä ennaltaehkäisevää ja täydentävää toimeentulotukea voi hakea ja saada. Perehdyin huolellisesti Kelan eri etuuksiin. Perehdyin myös Mielenterveystalo.fi tuottamiin materiaaleihin, jotka koskivat arjen talouden haltuun ottamista eri näkökulmista. Myös Marttojen sivuilta sekä Mannerheimin lastensuojeluliiton sivuilta löytyi paljon hyödyllistä materiaalia talousasioita koskien. Perehdyin talous- ja velkaneuvontaan, jota teki vuoteen 2019 asti Tampereen kaupunki. Vuoden 2019 alusta ylöjärveläisiäkin palveleva talous- ja velkaneuvonta siirtyi oikeusaputoimistoille.

Luin useita köyhyyttä ja huono-osaisuutta käsitteleviä uutisia, tutkimuksia ja kyselyitä sekä perehdyin muun muassa kriisikeskusten tarjoamaan toimintaan. Materiaalin avulla hahmotin sen, mikä myöhemmin muodostui rahankäyttöoppaan sisällöksi. Valmiiden, jo olemassa olevien oppaiden, ohjeiden ja eri organisaatioiden internetsivujen pohjalta työstin rahankäyttöoppaan, jonka täydensin ajankohtaisilla ja paikallisilla tiedoilla. Pyrin rakentamaan oppaan selkeäksi ja ymmärrettäväksi, mutta samalla rohkaisevaksi ja toivoa antavaksi. Liite: Rahankäyttöopas.

Työn raporttiosuutta kirjoittaessa oppaan sisältö ja sen merkitys syventyivät. Ymmärsin teorian tukeneen oppaan sisältöä ja antaneen sille lisää merkitystä. Yhteiskunnan rakenteelliset tekijät, 1990-luvun laman vaikutus, perusturvan jääminen alhaiselle tasolle sekä niukkuusteoria ja ihmisten toimintavalmiudet tulivat monessa kohtaan vastaan ja auttoivat ymmärtämään suomalaisen köyhyiden ja huono-osaisuuden ilmiötä niin koko maassa kuin Ylöjärvelläkin.

Lähetin laatimaani rahankäyttöoppaan arvioitavaksi Ylöjärven diakoniatiiimille joulukuussa 2018. Työyhteisölle tarjottiin myös mahdollisuutta työpajatyöskentelyyn. Tammikuussa 2019 tapasimme ja kävimme läpi oppaan sisältöä. Paikalla oli viisi diakoniatyöntekijää sekä yksi diakoniatyön opiskelija. Kysyin heiltä muun muassa sitä, palveleeko opas heitä työssään ja mitä he lisäisivät ja mitä poistaisivat oppaasta. Kävimme keskustellen oppaan lävitse kohta kohdalta.

Saamani palautteen perusteella viimeistelin oppaan. Pyrin poistamaan kapulakielisyyttä ja lisäämään ymmärrettävyyttä. Kommentointia varten lähetin oppaan luettavaksi opinäytetyötäni ohjaaville opettajille sekä äidinkielen opettajalle oikeinkirjoituksen tarkastusta varten. Palautteen pohjalta tein viimeiset muutokset oppaaseen. Tammikuussa 2019 toimitin oppaan Tampereen seudun ammattiopistoon, jossa se kuvitettiin ja taitettiin pdf-versioksi oppilastyönä. Opas valmistui huhtikuussa 2019, jonka jälkeen se luovutettiin Ylöjärven diakoniatyön käyttöön.

4.3 Opinnäytetyön tulokset

Opinnäytetyön tuloksena syntyi Ylöjärven diakoniatyön asiakkaita varten suunniteltu rahankäyttöopas; RAHATON Apua ja arjenhallintaa. Opas otetaan käyttöön painettuna versiona ja julkaistaan pdf-versiona seurakunnan internetsivuilla. Paperiversio on visuaalinen ja palvelee asiakasta sekä työntekijää vastaanottotilanteessa. Painetusta oppaasta tekee hankalan se, että siihen on linkitetty valtavasti internetsivuja. Nettilinkin palvelevat asiakasta paremmin sähköisessä versiossa.

Oppaan keskeisenä teemana on ihmisen omien voimavarojen löytyminen ja tukeminen. Oppaassa on esitelty tiiviisti, mutta kattavasti suomalainen sosiaaliturva. Opas kannustaa ja rohkaisee puhumaan raha-asioista sekä vaikenemisen sijaan turvautumaan ammattilaisten apuun taloudellisissa huolissa. Parhaassa tapauksessa asiakas voimaantuu opasta luottaessaan ja ottaa myös itse vastuuta omien raha-asoiden hoitamisessa.

Asiakasta opastetaan laittamaan menot tärkeysjärjestykseen. Kun rahaa on käytettävissä vähän, kannattaa menot punnita tarkkaan. Oppaassa kannustetaan asiakasta ensisijaisesti maksamaan vuokra ja muut asumismenot. Perustoimeentulotuesta voidaan maksaa vuokra myös suoraan vuokranantajalle, jolloin rahat eivät vahingossa kulu muualle. Diakoniatyön vastaanotolle tulee toisinaan ihmisiä, joiden sähköt on katkaistu. Sähköjen uudelleenkytkennästä peritään maksu, joka tuottaa vaikeuksia muutenkin pienituloiselle ihmiselle.

Toisinaan ihmiset maksavat velkoja uudella velalla, vaikka ratkaisu voisi löytyä muualta. Velkoihin on olemassa järjestelykeinoja, kuten Takuu-Säätiön takaus. Oppaassa muistutetaan, ettei velkaa kannata maksaa uudella kalliilla velalla. Monesti velkojan kanssa voi myös sopia eräpäivän siirtämisestä tai tehdä uuden maksusuunnitelman. Jos ei selviä laskujen maksamisesta, kannattaa hakea apua esimerkiksi talous- ja velkaneuvonnasta.

Oman talouden hallinta alkaa tiedostamalla omat rahankäyttötaidot. Siinä auttaa oman talousarvion laatiminen. Elämme kulutusyhteiskunnassa, jossa kuluttaminen on muuttunut näkymättömämmäksi sähköisten palveluiden yleistyttyä. Kun rahaa ei konkreettisesti näe, sen kulutuksen hahmottaminen voi olla vaikeaa. Ostaminen on helppoa, mutta

tärkeää on myös osata arvioida ostettavien tuotteiden tarpeellisuus ja varoa piilokulutusta.

Monen diakoniatyön asiakkaan kohdalla on tärkeää selvittää se, mihin raha oikeasti kuuluu. Sen jälkeen voidaan pohtia sitä, mihin rahojen pitäisi kulua. Oman rahatilanteen kartoittaminen kannattaa myös siksi, että tietoa tarvitaan muun muassa perustoimeentulotukea hakiessa tai talous- ja velkaneuvojalla asioidessa. Säästäminen on helpompaa aloittaa menojen karsimisella kuin tulojen lisäämisellä. Huomioitavaa on kuitenkin se, että monen diakoniatyön asiakkaan elämäntilanne on sellainen, ettei menojen karsiminen ole edes mahdollista. Toimeentulotuen asiakkaalla saattaa olla suuret velat, joita ei huomioida toimeentulotuen maksussa. Rahaa voi olla käytettävissä alle minimibudjetin ja ihminen kärsii nälästä ja monenlaisesta puutteesta.

Usein vastaanotolla paljastuu erilaisia riippuvuusongelmia. Asiakas on saanut ensisijaisen etuuden ja toimeentulotuen, mutta raha on mennyt päihteisiin tai pelaamiseen, sähkölasku on jäänyt maksamatta ja vuokria on rästissä. Tällöin tarvitaan ammattimaista kohtaamista ja palvelujärjestelmän tuntemista.

Diakoniatyön asiakkaiden on tärkeää saada kaikki heille kuuluvat ensisijaiset etuudet. Perhe-etuudet, kuten lapsilisät, ovat hyvin tunnettuja, mutta esimerkiksi hoitorahoja saattaa jäädä hakematta, koska oikeutta niihin ei tunnisteta. Etuisuuksien saamiseksi asiakkaan tulee olla itse aktiivinen, mutta aina se ei onnistu, mikäli oma toimijuus on kaventunut huono-osaisuuden seurauksena. Asiakkaalla on mahdollisuus hakea Ylöjärven kaupungilta sekä täydentävää että ehkäisevää toimeentulotukea. Se on tarkoitettu erityisistä olosuhteista aiheutuviin menoihin. Sitä myönnetään perustelluista syistä ja tarpeen mukaan. Päätöksessä otetaan huomioon sellaiset menot, joita ei kateta perustoimeentulotuella.

Monet asiat saattavat johtaa velkaongelman syntymiseen. Velkojen selvittämisessä ensimmäinen askel on ottaa selville se, kuinka paljon velkaa on kertynyt ja kenelle. Apua on usein mahdollista saada vasta sitten, kun tietää tarkalleen omat velat ja niiden suuruuden. Velkaa ovat esimerkiksi kaikki lainat ja luotot, osamaksut ja pikavipit sekä vuokrat.

Osa asiakkaista on ylivelkaantuneita ja umpikujassa oman tilanteen vuoksi. Asiakas saattaa tarvita konkreettista apua esimerkiksi laskujen järjestelemiseen maksutärkeyden mukaan. Tällöin veloista kannattaa laatia velkalista, johon merkitään velkojan nimet ja velan määrät. Työ kannattaa aloittaa kotoa löytyvistä laskuista ja tositteista. Joskus asiakas tarvitsee apua esimerkiksi perintätoimistoilta tai ulosottovirastosta tarvittavien tietojen hankkimisessa.

Oppaassa neuvotaan hakemaan apua esimerkiksi oikeusaputoimiston talous- ja velkaneuvonnasta tai Takuu-Säätiön maksuttomista palveluista; velkalinja-puhelimesta tai chatistä. Sitä kautta saa neuvontaa ja apua velkatilanteen ratkaisemiseksi. Oppaassa muistutetaan, että vaikka velkojen lyhentäminen juuri nyt ei onnistuisikaan, kannattaa niiden takaisinmaksamisesta tehdä suunnitelma. Pahimmillaan vanha velka johtaa uuden velan ottamiseen, jolloin syntyy velkakierre.

Asiakasta kannustetaan puhumiseen. Usein pelkkä puhuminen sekä tieto omista veloista saattaa huojentaa mieltä. Vaikka velkataakka tuntuisi suurelta, siihen on mahdollista löytää ratkaisu. Oppaassa selvitetään myös sitä, mitä maksuhäiriömerkintä tarkoittaa. Maksuhäiriömerkinnästä voi olla haittaa esimerkiksi vuokra-asunnon saamisessa, vakuutusten ottamisessa tai vaikkapa puhelinliittymän saamisessa. Tärkeää on maksaa velka pois, jolloin se on viesti halusta hoitaa asia ja pienentää maksuhäiriömerkinnän ikävää vaikutusta. Tärkeää on huomioida myös se, että laskuja saattaa tulla paperipostin lisäksi myös e-laskuina tai suoraan sähköpostiin.

Ulosotto saattaa olla uhkaava tilanne. Oppaassa on selvitetty, mitä se käytännössä tarkoittaa. Joskus ulosotto voi olla myös oikea ratkaisu tilanteeseen. Se on tehokas tapa pysäyttää velkakierre. Asiakkaan on hyvä välttää hätäratkaisuja. Laskujen päästäminen ulosottoon voi olla parempi vaihtoehto kuin uuden velan ottaminen. Ennen päätöstä kannattaa aina jutella ammattilaisen kanssa.

Taloudellisessa ahdingossa on usein kyse muustakin kuin rahasta. Esimerkiksi työttömyys, sairaus tai jokin riippuvuus voi aiheuttaa rahaongelmia. Toisaalta pitkään jatkuneet rahahuolet saattavat aiheuttaa vaikkapa masennusoireita tai ongelmia ihmissuhteissa. Kun ihminen voi hyvin, jaksaa hän hoitaa raha-asioitakin paremmin. Talous- ja

velkaongelmien ohella onkin tärkeää ratkoa myös muita rahankäyttöön vaikuttavia elämänongelmia.

Jatkossa opasta tulee päivittää muuttuvien tietojen osalta. Opasta on myös mahdollista laajentaa ja muokata asiakkaiden tarpeita vastaavalla tavalla. Jatkokehittämisen ideana olisi luoda oppaasta ja sen aihepiireistä matkapuhelinsovellus, jolloin opasta voisi lukea milloin ja missä vain. Siihen on myös mahdollisuus kehittää lisää materiaalia ja vinkkejä.

5 POHDINTA JA OMAN OSAAMISEN ARVIOINTI

Köyhyys on haitallista silloin, kun ihminen ei kykene tyydyttämään perustarpeitaan. Köyhyys on ongelmallista myös silloin, kun ihminen vertaa omaa tilannettaan ympäröivään yhteiskuntaan ja siihen liittyy häpeää. Taloudellisen toimeentulon lisäksi ihmisen hyvinvointiin vaikuttavat myös monet muut asiat, kuten läheiset ja merkittävät ihmissuhteet, turvalliset ja tyydyttävät elinolot ja mielekäs tekeminen. (Salojärvi 2018, 106–107).

Eriarvoisuuden torjuminen on haaste myös Ylöjärvellä. Saaren mukaan (2015, 69–70) 1990-luvun lama sai aikaan merkittävän suunnanmuutoksen. Pitkäaikainen työttömyys on runnellut myös monia ylöjärveläisiä. Perusturvan riittämättömyys, yksinhuoltajuus tai suuri lapsiluku ovat usein taloudellisen ahdingon syynä. Diakoniatyön vastaanotolla ylisukupolvinen huono-osaisuus näyttäytyy vahvasti. Perheitä voi olla työttömänä jo useassa sukupolvessa. Toisaalta yhä useampi on myös hyväosainen. Lapset, jotka menestyvät koulussa hyvin, ovat usein myös niitä, joilla on paljon harrastuksia. Samaan aikaan köyhien perheiden lapsilla harrastusmahdollisuudet ovat olemattomat.

Ylöjärven diakoniatyössä näkyy yleinen palkkakehitys sekä töiden luonne. Isolan ja Suomisen (2016, 36, 75–82) mukaan osa-aika ja pätkätoita tekevä ihminen on suuressa vaarassa ajautua köyhyysriskiin. Tämä näkyy myös Ylöjärvellä; osa-aikatyötä tekevän yksinhuoltajan saattaa olla vaikea saada rahat riittämään vuokran ja pakollisten laskujen maksamisen jälkeen normaaliin elämiseen. Asiakkaalla saattaa olla useampi työpaikka, mutta työ koostuu tuntiöistä. Usein asiakkaat joutuvat pohtimaan työn merkittävyyttä menoihin suhteutettuna. Mikäli työmatka on pitkä tai oman auton käyttö on välttämätöntä, saattaa työnteko taloudellisesti jäädä varsin merkityksettömäksi.

Isolan ja Suomisen (2016, 177–178) mukaan kuntien lisääntyneet terveystalvumaksut lisäävät eriarvoisuutta. Myös Ylöjärvellä terveydenhoidon asiakasmaksujen korotukset koskettavat erityisesti huonotulaisia. Toisaalta he ovat niitä, jotka erityisesti kaipaavat terveystalvumaksuja. Diakoniatyön vastaanotolle tulee usein ihmisiä maksamattomien terveyskeskumaksujen kanssa. Myös lääkkeisiin haetaan avustusta, mikäli rahat ovat loppu ja lääkkeille akuutti tarve.

Monet diakoniatyön asiakkaat kertovat kokemuksesta, jonka mukaan yhteiskunta ei arvosta heitä. Tämä kuvastaa Anttosen (Unkuri 2018, 18–20) ajatusta siitä, kuinka solidaarisuus muun muassa pitkäaikaistyöttömiä ja päihteidenkäyttäjiä kohtaan on vähentynyt. Ajatellaan, että ihminen on itse syypää tilanteeseensa, eikä ansaitse yhteiskunnan tukea. Kansa on yhä enemmän kahtiajakautunut hyvä- ja huono-osaisiin. Pahoinvoiva ihminen kohdataan muukalaisena, jonka elämään ei osata samaistua.

Ylöjärvellä ruoka-avun jakaminen on merkittävässä osassa diakoniatyötä. Valtaosa yhteydenotoista koskee taloudellisen avun tarvetta, ja siitä suurin osa toteutuu hävikkiruuan jakamisena. Myös diakoniabarometri 2018 mukaan valtaosa yhteydenotoista koskee taloudellisia huolia. Toisaalta ruoka-avun hakemisen merkitys on monille myös sosiaalinen. Se on väylä tulla kohdatuksi ja kuulluksi. Toisinaan asiakkailta jää hakematta esimerkiksi osa Kelan etuisuuksista, koska ne ovat vaikeasti haettavia. Kalliomaa-Puhan (2013, 37) mukaan Kelan etuudet ovat alikäytettyjä juuri niiden vaikeahakuisuuden vuoksi.

Suhteellinen köyhyys on haavoittavaa siinä missä absoluuttinenkin. Vaikka elämä ei olisikaan taistelua ravinnosta ja henkiinjäämisestä, statuserot haavoittavat. Myös Suomen köyhyysraportissa 2018 kuvataan sitä, kuinka suhteellisessa köyhyydessä eläville on vaikea osallistua tavanomaisiin yhteiskunnan toimintoihin. Jos lapsi kasvaa ympäristössä, jossa hänet nähdään köyhänä ja huono-osaisena, vaikuttaa se kasvavan lapsen itsetunnon kehittymiseen. Lasten harrastusmahdollisuuksia peräänkuulutetaan ja niiden hyödyt tunnetaan, mutta köyhien lapsilla ei silti ole tasavertaisia harrastusmahdollisuuksia muihin verrattuna. Kun lapsi ei pysty toteuttamaan itseään, hän lakkaa tavoittelemasta elämässä yleisesti hyväksytyjä asioita. Hän saattaa poissulkea itseltään mahdollisuuden esimerkiksi koulutukseen tai ammattiin.

THL:n mukaan (Terveystieteiden tutkimuskeskus, Aineisto- ja tutkimuskeskus, Toimeentulo) huonoimmassa taloudellisessa asemassa ovat pitkän aikaa pelkän perustoimeentulotuen varassa eläneet. Perusturvan taso on jäänyt jälkeen yleisestä ansiokehityksestä, eikä se riitä kattamaan esimerkiksi lasten opiskelusta aiheutuvia kustannuksia, vaan ne saattavat muodostua perheille ylivoimaisen suuriksi. Vaikka tiedetään, että koulutus suojelisi monilta ongelmilta, silti Ylöjärvellä on korkea prosenttiosuus ilman toisen asteen koulutusta jäävissä nuorissa.

Köyhyys näyttäytyy diakoniatyön vastaanotolla moninaisesti. Paitsi rahan ja materiaalin puutetta, se on myös toivottomuutta, mikä kaventaa näköalaa ja omaa toimijuutta. Ihminen saattaa tuntea itsensä yhteisöstä ulkopuoliseksi ja elämällä näyttää olevan vain vähäisiä vaihtoehtoja. Voimat kuluvat usein jokapäiväisestä elämästä selviytymiseen, jonka vuoksi ihminen ei jaksata tavoitella elämässä yleisesti hyväksytyjä tavoitteita kuten koulutusta tai työpaikkaa. Huono-osaisuuden kierre on moniulotteinen.

Tuomiston (2017) mukaan inhimilliseen huono-osaisuuteen liittyy myös yksinäisyyttä ja syrjäytymistä. Vanhemmuus voi jäädä puutteelliseksi. Isolan ja Suomisen (2016, 161–162) mukaan niukkuus aiheuttaa myös turhautumista ja epätoivoa ja saattaa johtaa esimerkiksi päihteiden liialliseen käyttöön. Huono-osaisuus näyttäytyykin usein ylisukupolvisena, myös diakoniatyön vastaanotolla. Päihteet saattavat olla taloudellisen huono-osaisuuden syy, mutta myös seuraus.

Huono-osaista ja syrjäytynyttä ihmistä voi auttaa aidolla kohtaamisella ja kiinnostuksella hänen elämänsä kohtaan. Diakoniatyön vahvuus on ihmisen kokonaisvaltaisessa kohtamisessa ja ajankäytössä. Kun ihminen kokee olevansa arvokas ja saa tarvitsemaansa tukea, hänen oma toimijuus voi vahvistua ja mahdollisuus vaikuttaa omaan elämään kasvaa. Ylöjärvellä toteutettavassa OmaApu -projektissa on oivallettu osallisuuden tärkeys. Vaikuttamisen mahdollisuuksia voidaan edistää myös hyvin paikallisesti ja pienillä teoilla.

Diakonian vastaanotolla pohditaan usein menojen tärkeysjärjestystä. Vastaanotolla tavataan ihmisiä, jotka ovat jättäneet vuokran tai sähkölaskun maksamatta sen vuoksi, että tärkeimmiksi menoiksi on arvioitu jotain muuta. Diakoniatyön kannalta on helpompi auttaa ihmistä, jolla on asunto. Asiakkaat tarvitsevat vahvaa tukea ja ohjausta arjen rahankäyttötaitoihin, sekä tietoa ja ohjausta muun muassa sosiaalietuuksien hakemiseen. Isola ja Suominen (2016, 30) viittaavat niukkuusteoriaan, jonka vuoksi ihminen keskittyy siihen, mistä kokee puutetta. Tämä saattaa kaventaa ihmisen näkökenttää, jolloin muut vaihtoehdot jäävät huomaamatta. Diakoniatyössä on tärkeää tukea ihmisen hentojakin voimavaroja ja näin vahvistaa ja tehdä ne näkyviksi.

Opinnäytetyöni tuloksena syntynyt diakoniatyön asiakkaille suunnattu arjen rahankäyttöopas ei itsessään tuo ratkaisua ihmisen köyhyyteen tai huono-osaisuuteen. Se voi kuitenkin herätellä ihmistä omaan aktiivisuuteen. Köyhyys ja huono-osaisuus kietoutuvat

monien rakenteiden ympärille, johon ihminen ei yksilönä voi vaikuttaa. Se, että ihmistä ohjataan hakemaan perustoimeentulotukea ja esitellään menot, jotka laskelmassa on huomioitu, voi aiheuttaa ihmiselle myös turhautumista. Perusturvaetuudet ovat jääneet jälkeen muusta hintakehityksestä, eikä perustoimeentulotuen suuruus vastaa tällä hetkellä todellisia menoja. THL:n mukaan (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Aiheet. Toimeentulo) perustoimeentulotuki kattaa vain noin kaksi kolmasosaa ihmisen kohtuulliseksi määritellystä minimikulutuksesta. Siinä ei myöskään huomioida ihmisen mahdollisia velkoja. Näin ollen on mahdollista, että ihminen ajautuu elämäntilanteeseen, jossa elää absoluuttisessa köyhydessä. Nälkä ja kurjuus on useiden ihmisten arkipäivää Suomessakin.

Opinnäytetyöprosessissa saavutettiin tavoitteet ja opas valmistui aikataulussa. Opas on ajankohtainen aikana, jolloin seurakuntien taloustilanne on monin paikoin heikkenevässä. Seurakunnat eivät voi rahallisesti tukea asiakasta merkittävässä taloudellisissa ongelmissa, vaikka pienehköjä avustuksia annettaisiinkin. Diakoniatyö ei myöskään voi ottaa osakseen yhteiskunnalle kuuluvaa vastuuta ihmisten taloudellisesta auttamisesta. Sen sijaan diakoniatyön merkittävä tehtävä on tukea ja kohdata taloudellisessa hädässä olevia ihmisiä. Työn hengellisen ulottuvuuden ohella diakoniatyöntekijöiden on tärkeä tuntee palvelujärjestelmä ja ohjata ihmisiä sellaisen avun pariin, josta heille on diakoniatyön ohella hyötyä.

Ylöjärven diakoniatyössä näkyy sosiaalisesti kestävä kehityksen ajattelumalli. OmaApu-projektissa korostuu ajatus, jonka mukaan sosiaalisesti kestävässä yhteiskunnassa jokaisella on mahdollisuus osallistua niin hyvinvoinnin tuottamiseen, kun sen antamiinkin. Jokaista myös kannustetaan osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen sekä mahdollisuuteen vaikuttaa omiin asioihin. Isola ja Suominen (2016, 177–178) korostavat sitä, kuinka ihmisen mahdollisuusrakenteet kasvavat, kun hän kokee olevansa arvokas ja saadessaan tarvitsemaansa tukea. Jokainen ihminen on arvokas ja ansaitsee uskoa omaan toimijuuteensa. Kohdatessaan ihmisiä, joiden hätä on suuri ja joita ei muilla tavoin auteta, on diakoniatyöllä ihmisten kohtaamisessa suuri rooli.

Koin opinnäytetyö prosessin haastavana, mutta kiinnostavana ja opettavaisena. Köyhyyttä ja huono-osaisuutta on vaikea määritellä, sillä ne ilmenevät monella eri tavalla. Jokainen ihminen on ainutkertainen ja jokaisella on omanlaisensa tarina kerrottavana.

Siitä huolimatta opinnäytetyötä laatiessa olen havahtunut yhteiskunnallisiin rakenteisiin, jotka osaltaan selittävät köyhyyttä ja huono-osaisuutta. Ihmisten tarve samalta luukulta saataville nopeille palveluille on ilmeinen. Diakoniatyön voima ja vahvuus on siinä, että ihminen kohdataan kokonaisvaltaisena, ja hänen asioitaan kuunnellaan joka elämänalueen osalta.

Prosessin aikana opin ymmärtämään koulutuksen tärkeyttä ihmisten hyvinvoinnin kannalta. On tärkeää, että ihmisten väliset erot saataisiin kapeiksi jo mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Julkisuudessa on käyty keskustelua siitä, pitäisikö varhaiskasvatuksen muuttua pakolliseksi jo ennen esiopetusvuotta. Ajattelen, että sen muuttaminen pakolliseksi ei tasaa lasten välisiä eroja. Sen sijaan laadukasta varhaiskasvatusta tulisi tarjota niille, jotka siitä eniten hyötyvät. Tarpeeksi virikkeitä sisältävässä ja sensitiivisessä, lapsen tarpeisiin vastaavassa kodissa lapsi kasvaa täysipainoisesti ilman varhaiskasvatustakin.

Sosionomin kompetensseihin kuuluu asiakastyön osaamisen rinnalla eettinen osaaminen, palvelujärjestelmäosaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen sekä työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen. Eettisestä osaamisesta saavutin kyvyn edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Havaitsin monta näkökulmaa, joilla voisi vaikuttaa parempaan kehityssuuntaan. Kaiken kaikkiaan sain paremman tietopohjan, jonka avulla kykenen asettumaan heikossa yhteiskunnallisessa asemassa olevien yksilöiden ja ryhmien puolelle.

Opin myös tunnistamaan hyvinvoinnin suojaavia- ja riskitekijöitä sekä ymmärtämään ennalta ehkäisevän tuen merkityksen köyhyyden ja huono-osaisuuden kentässä. Prosessin myötä ymmärsin osallistavan työn merkityksen asiakkaan palveluprosessissa ja ohjauksessa. Ymmärsin eriarvoistumisen historiallista kehitystä Suomessa ja jäsenän sen haasteena sosiaali- ja terveydenhuollossa. Kaiken kaikkiaan prosessi kasvatti omaa osaamistani sosiaalialan asiantuntijana.

Saavutetun tiedon myötä pystyn paremmin ammatilliseen kriittiseenkin reflektioon. Opin myös paremmin analysoimaan epätasa-arvoa ja huono-osaisuutta sekä niitä ylläpitäviä rakenteita sekä syrjäytymisen ehkäisyä. Jatkossa minulla on paremmat valmiudet puolustaa heikossa asemassa olevien ihmisten etuja sekä toimia heidän äänen esiintuojana.

Diakoniatyöntekijän ydinosamisalueita ovat hengellisen työn lisäksi diakoninen asiakastyö, organisaatio- ja kehittämisosaaminen sekä yhteisöllinen ja yhteiskuntaosaaminen. Tämä prosessi vahvisti omaa kykyä rakenteelliseen vaikuttamiseen ihmisten hyvinvoinnin parantamiseksi. Tiedon karttuessa osaan paremmin puolustaa oikeudenmukaisuutta, osallisuutta ja tasa-arvoa yhteiskunnan eri foorumeilla.

LÄHTEET

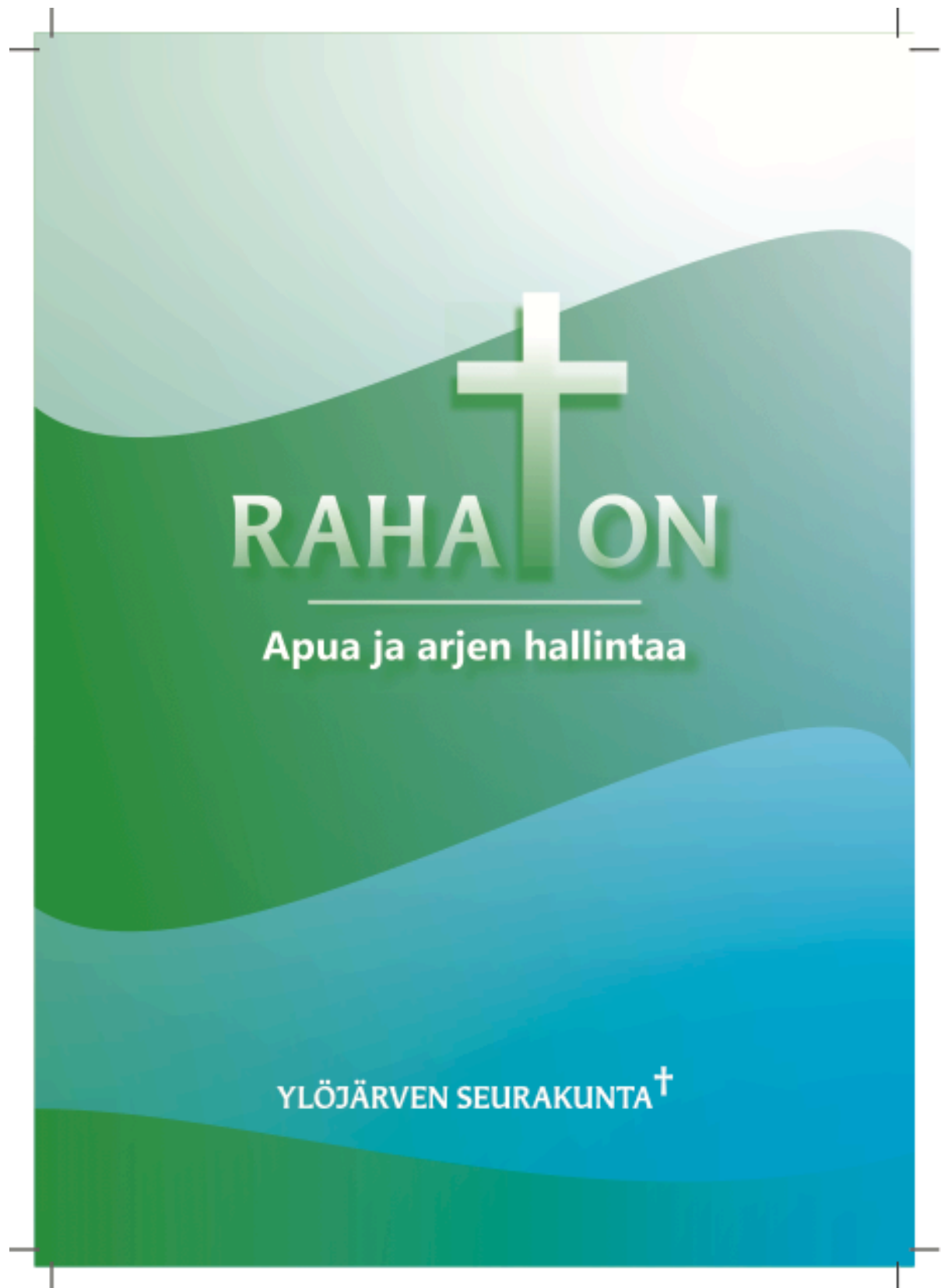
- Diak. Opinnäytetyö. Saatavilla 28.3.2019. <https://www.diak.fi/opinnaytetyo/>
- EAPN Finland. Köyhyys. Saatavilla 28.3.2019 <http://www.eapn.fi/koyhyys/mita-on-koyhyys>
- EAPN Finland (2018). Köyhyysvahti. Suomen köyhyysraportti 2018. Saatavilla 28.3.2019 <http://www.eapn.fi/wp-content/uploads/2018/10/Suomen-Koyhyysvahti-2018.pdf>
- Helin, M., Hiilamo, H. & Jokela, U. (2010). *Diakoniatyö, Asiakkaan palveluksessa*. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Isola, A-M. & Suominen, E. (2016). *Suomalainen köyhyys*. Helsinki: Into Kustannus.
- Junttila, J. (29.6.2009). *Peruskoulu paransi köyhän perheen lapsen mahdollisuuksia menestyä*. Saatavilla 28.3.2019 <https://yle.fi/uutiset/3-5275123>
- Kalliomaa-Puha, L. (2013). Mitä laki sanoo riittävästä toimeentulosta? Teoksessa O. Kangas (toim.), M. Niemelä (toim.) & A. Raijas (toim.) *Takaisin perusteisiin, Perusturvan riittävyys kulutuksen näkökulmasta*. (s. 37). Saatavilla 28.3.2019 https://www.researchgate.net/profile/Mikko_Niemelae/publication/265259170_Takaisin_perusteisiin_Perusturvan_riittavyys_kulutuksen_nakokulmasta/links/540701ae0cf23d9765a82df0/Takaisin-perusteisiin-Perusturvan-riittavyys-kulutuksen-naekoekulmasta.pdf
- Kangas, O., Niemelä, M. & Raijas, A. (2013). Tutkimushankkeen lähtökohdat ja tavoitteet. Teoksessa O. Kangas (toim.), M. Niemelä (toim.) & A. Raijas (toim.) *Takaisin perusteisiin, perusturvan riittävyys kulutuksen näkökulmasta*. (s. 7). Saatavilla 28.3.2019 https://www.researchgate.net/profile/Mikko_Niemelae/publication/265259170_Takaisin_perusteisiin_Perusturvan_riittavyys_kulutuksen_nakokulmasta/links/540701ae0cf23d9765a82df0/Takaisin-perusteisiin-Perusturvan-riittavyys-kulutuksen-naekoekulmasta.pdf
- Koho, S. (20.3.2019). *Hyvätuloiset voivat sijoittaa lapsilisät ja tienata jälkikasvulle vuosien kuluessa uskomattoman rahapotin – Asiantuntija kertoo, miksi etuutta halutaan maksaa myös varakkaille*. Saatavilla 28.3.2019

- https://www.aamu-lehti.fi/a/201516951?c=1522737894164&fbclid=IwAR0TRLEy6sQYhooe3dTd5gke8_IjR_o9_k3PfRLTTmSXm1TjL-n6Ye3Zfcg
- Koskinen, J. (3.4.2018). *Lapsiasiavaltuutettu Tuomas Kurttila: Suomen on käynnistettävä köyhyyspolitiikka*. Saatavilla 28.3.2019 <https://www.savonsanommat.fi/kotimaa/Lapsiasiavaltuutettu-Tuomas-Kurttila-Suomen-on-kaynnistettava-koehyyspolitiikka/1177189>
- Kuusimäki, K. (2012). Diakonia suomalaisen yhteiskunnan murroksissa. Teoksessa R. Gothóni (toim.), R. Helosvuori (toim.), K. Kuusimäki (toim.) & K. Puuska (toim.) *Kantakaa toistenne kuormia, diakoniatyön perusteet ja käytäntö*. (s. 31, 35–37). Helsinki: Kustannus-Osakeyhtiö Kotimaa/Kirjapaja, Helsinki.
- L 731/1999. Suomen perustuslaki. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- Laihiala, T. Ruoka-avun stigma, *Diakonia 1/2018*. s. 21–23. Saatavilla 28.3.2019. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/3D975DC2B3A46A18C225802F00409ED0/\\$FILE/Diakonia_1_2018_nettil_15022018.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/3D975DC2B3A46A18C225802F00409ED0/$FILE/Diakonia_1_2018_nettil_15022018.pdf)
- Lehmusmies, J. (2018). Diakoniatyön haasteet muuttuvassa Suomessa. Teoksessa P. Isomäki, J. Lehmusmies, P. Salojärvi & V. Wallenius. *Diakoniabarometri 2018, Yksinäisyyden monet kasvot*. Saatavilla 28.3.2019 [http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/06C1D4C467FB78BCC22582FD00359765/\\$FILE/KKH_DIAKONIABAROMETRI_2018_verkko_18_08_14.pdf](http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/06C1D4C467FB78BCC22582FD00359765/$FILE/KKH_DIAKONIABAROMETRI_2018_verkko_18_08_14.pdf)
- Mukkila, S., Ilmakunnas, I., Moisio, P. & Saikkonen, P. (10/2017). *Perusturvan riittävyys ja köyhyys 2017*. Saatavilla 28.3.2019 https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135425/Suomensosiaalinentila_4_2017_finaal2_korjattu.pdf?sequence=1
- Mustakallio, H. (2000). Kirkko kansaa ja kansakuntaa palvelemissa. Teoksessa E. Murtorinne (toim). *Kristinuskon historia 2000*. (s. 155). Porvoo: Weiling + Göös Oy.
- Näätänen, A-M & Londén, P. Sosiaalibarometri 2018. Saatavilla 26.4.2019. https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2018/11/soste_sosiaalibarometri_2018.pdf

- Ohisalo, M. (8.9.2018). Nyt tarvitaan vähintään puoli miljardia köyhyyden poistamiseen. Saatavilla 28.3.2019 <https://www.vihreat.fi/artikkeli/2018/09/maria-ohisalo-nyt-tarvitaan-vahintaan-puoli-miljardia-koyhyiden-poistamiseen>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Ajankohtaista. PISA-tutkimus ja Suomi. Saatavilla 28.3.2019 <https://minedu.fi/pisa>
- Saari, J. (2015). *Huono-osaiset, elämän edellytykset yhteiskunnan pohjalla*. Helsinki: Gaudeamus
- Salojärvi, P. (2018) Diakoniatyön arki. Teoksessa P. Isomäki, J. Lehmusmies, P. Salojärvi & V. Wallenius. *Diakoniabarometri 2018, Yksinäisyyden monet kasvot*. Saatavilla 28.3.2019 [http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/06C1D4C467FB78BCC22582FD00359765/\\$FILE/KKH_Diakoniabarometri_2018_verkko_18_08_14.pdf](http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/06C1D4C467FB78BCC22582FD00359765/$FILE/KKH_Diakoniabarometri_2018_verkko_18_08_14.pdf)
- Sironen, J. (2018) Eriarvoisuuden vähentämisestä hyötyvät kaikki. *Ehyt 13/2018*. Saatavilla 26.4.2018. www.ehyt.fi/sites/default/files/tiedostot/ehyt_teema_13_eriarvoisuus.pdf
- Takuu-Säätiö. Tietoa meistä. Historia. Saatavilla 28.3.2019 <https://takuusaatio.fi/takuusaatio/tietoa-meista/historia>
- Tasavallan presidentti. (3.2.2019). *Tasavallan presidentti Sauli Niinistön Yhteisvastuukeräyksen avauspuhe*. Saatavilla 28.3.2019 <https://presidentti.fi/puheet/tasavallan-presidentti-sauli-niiniston-yhteisvastuukerayksen-avauspuhe-3-2-2019/>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Aiheet. Eriarvoisuus. Saatavilla 28.3.2019. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Aiheet. Toimeentulo. Saatavilla 28.3.2019 <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/toimeentulo>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tavoitteet. Sosiaalisesti kestävä kehitys. Saatavilla 24.4.2019 <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/tavoitteet/sosiaalisesti-kestava-kehitys>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tutkimus ja kehittäminen. FinSote-tutkimus. Saatavilla 28.3.2019 <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/finsote-tutkimus>
- Tuomisto, E. (28.1.2017). *Huono-osaisuus on usein huonojen sattumien kasauma*. Saatavilla 28.3.2019 <https://www.ess.fi/uutiset/kotimaa/art2340545>

- Unkuri, J. (2018). Hyvinvointivaltio on heikentynyt. *Diakonia 1/2018*, s. 18–20. Saatavilla 28.3.2019 [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/3D975DC2B3A46A18C225802F00409ED0/\\$FILE/Diakonia_1_2018_netti_15022018.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/3D975DC2B3A46A18C225802F00409ED0/$FILE/Diakonia_1_2018_netti_15022018.pdf)
- Valtioneuvosto. Seuranta. Yhteiskunnallinen eriarvoisuus. Saatavilla 28.3.2019. <https://kestavakehitys.fi/seuranta/yhteiskunnallinen-eriarvoisuus>
- Vauhkonen, T., Kallio, J. & Erola, J. (2017). *Sosiaalisen huono-osaisuuden ylisukupolvisuus Suomessa*. Saatavilla 28.3.2019 http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135433/YP1705_Vauhkonenym.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Yk:n kehitysohjelma UNDP. Agenda 2030. Saatavilla 26.4.2019 www.fi.undp.org/content/finland/fi_fi/home/sustainable-development-goals.html
- Ylöjärven kaupunki. Työllisyydenhoidon toimintaohjelma 2016–2020. Saatavilla 28.3.2019 https://www.ylojarvi.fi/site/assets/files/21134/ty_llisyydenhoidon_toimintaohjelma_2016-2020.pdf
- Ylöjärven kaupunki. Ylöjärven laaja hyvinvointikertomus 2017–2020. Saatavilla 28.3.2019 https://ylojarvi.fi/site/assets/files/12545/ylojarven_laaja_hyvinvointikertomus_2017-2020-1.pdf
- Ylöjärvi. Ylöjärvi tietoa. Saatavilla 28.3.2019. <https://www.ylojarvi.fi/ylojarvi-tietoa/>

LIITE

SISÄLLYS

ET OLE YKSINI	3
LAITA MENOT TÄRKEYSJÄRJESTYKSEEN	4
SUUNNITTELE OMAA RAHANKÄYTTÖÄSI	5
Laadi oma talousarvio	5
TIEDÄTKÖ TULOSI JA OIKEUTESI TUKIIN?	7
Kela palvelee Ylöjärveläisiä	7
Varmista, että saat kaikki sinulle kuuluvat ensisijaiset etuudet	7
Lapsen syntyessä	7
Sairastuessa	7
Elämänlaadun parantamiseen	8
Opiskelijalle	8
Asevelvolliselle	8
Työttömän turva	8
Eläkeläisen turva	8
Perhe-eläke	9
Perustoimeentulotuki	9
Täydentävä ja ehkäisevä toimeentulotuki	10
Ylöjärven sosiaalitoimi	11
MITEN TOIMIA, JOS ON VELKAONGELMA?	12
Maksuhäiriömerkintä	13
Ulosotto	14
Velkajärjestely	14
MAKSUTONTA APUJA TALOUDELLISIIN HUOLIIIN	15
Talous- ja velkaneuvonta	15
Takuusäätiö	16
HYVIÄ KÄYTÄNTÖJÄ	16
RIIPPUVUUSAIKAIDET	17
HAE APUJA JAKSAMISEEN	18
Kriisikeskus Osviitta Tampereella	18
Kirkko ja oma seurakunta	19

*Minä tulin sinua varten, jota jouluna paleltaa
Minä synnyin talliin ja seimeen, voin sinua rakastaa
Minä tulin sinua varten, jolla ei ole ystävää
Minä tulin sinua varten, saatan sinua ymmärtää*

ET OLE YKSIN!

Oletko vaikeassa elämäntilanteessa? Muistathan, että yksin ei täällä kenenkään tarvitse pärjätä.

Taloudellinen ahdinko saattaa yllättää meistä kenet vaan ja aiheuttaa epätoivoa ja häpeän tunteita. Muista, että puhuminen auttaa.

Olkoon rahaongelmien taustalla mitä tahansa, niin koskaan ei ole liian myöhäistä pyytää apua.

Tämän opasvihkosen tarkoitus on antaa vinkkejä siitä, kuinka voisit ottaa oman taloutesi haltuun.

Me seurakunnassa olemme palvelemassa sinua. Taloudellisiin huoliin on saatavissa myös monien muiden ammattilaisten apua.

LAITA MENOT TÄRKEYSJÄRJESTYKSEEN

Kun rahaa on vähän, kannattaa menot laittaa tärkeysjärjestykseen.

1. Laita ensimmäiselle sijalle vuokra, sähkölasku ja muut asumismenot. On helpompi saada apua, kun on katto pään päällä.

Pidä siis tiukasti kiinni siitä, että saat vuokrasi maksettua ajallaan. Hae apua, mikäli vuokran maksu laahaa jäljessä.

Myös sähköt katkaistaan, jos sähkölasku jää katkaisuvaroituksesta huolimatta maksamatta. Sähköjen uudelleenkytkennästä aiheutuu ikäviä lisäkustannuksia, joten huolehdiathan vuokranmaksun jälkeen, että sähkölasku on maksettu.

Vinkki!

Perustoimeentulotuesta voidaan maksaa vuokra suoraan vuokranantajalle, jolloin raha ei vahingossa kulu muualle.

2. Toisella tärkeällä sijalla on tarpeelliset ruoka- ja lääkemenot.

3. Maksa puhelin- ja nettiliittymä, jotta saat hoidettua omia asioitasi paremmin.

4. Osta tarvittavat matkaliput ja polttoaineet.

5. Jätä viimeiseksi velkojen maksu.

Muista, ettei velkaa kannata maksaa uudella kalliilla velalla. Ota selvää muista velkojen järjestelykeinoista, kuten Takuusäätiön takauksesta.

Monesti velkojen kanssa voi sopia eräpäivän siirtämisestä tai tehdä uuden maksusuunnitelman. Jos et selviä kaikista laskuistasi, hae apua esimerkiksi talous- ja velkaneuvonnasta.

Vinkki! Menojen tärkeysjärjestykseen laittamisessa on hyvä punnita seurauksia. Mitä tapahtuu, jos en maksa?

SUUNNITTELE OMAA RAHANKÄYTTÖÄSI

Elämme nykyisin kulutusyhteiskunnassa. Kuluttaminen on muuttunut näkymättömämmäksi, koska maksamme tuotteista ja palveluista usein sähköisesti. On tärkeää, että osaat arvioida ostamiesi tuotteiden tarpeellisuuden ja varoa piilokuluttamista.

Oman rahatilanteen kartoittaminen kannattaa. Se paljastaa omat kulutustottumukset ja auttaa näkemään, mihin raha oikeasti kuluu.

Kun tiedät, mihin rahat oikeasti kuluvat, voit pohtia, mihin niiden pitäisi kuluu. Entä mihin sinä haluaisit käyttää rahaa? Muistathan, että taloudenhallinnan taitoja voi kehittää. Oman rahatilanteen kartoittaminen kannattaa myös siksi, että tarvitset tietoja esimerkiksi perustoimeentulotukea hakiessasi tai talous- ja velkaneuvojalla asioidessasi.

Vinkki! Säästäminen on helpointa aloittaa menojen karsimisella, sillä se on yleensä helpompaa kuin tulojen lisääminen. Säästä raha, jota et välttämättä tarvitse juuri nyt.

LAADI OMA TALOUSARVIO

Oman talouden suunnittelu kannattaa aloittaa sillä, että seuraat tarkasti omia menoja ja tuloja noin kahden kuukauden ajan. Näin saat kattavan ja luotettavan kuvan omasta taloudellisesta tilanteestasi.

Säännölliset menot toistuvat joka kuukausi saman suuruusina, esimerkiksi vuokra. Muuttuviin menoihin, kuten ruoka- tai vaatemenoihin, pystyt vaikuttamaan itse.

MENOT

Ansiot	
Etuudet	
Muut tulot	
YHTEENSÄ	

TULOT

	1. viikko	2. viikko	3. viikko	4. viikko	Koko kuukausi
Asumiskulut · Vuokra/lainanlyhennys · Vastike · Sähkö · Vesi					
Ruokamenot					
Lääkekulut ja muut terveys- menot (lääkärikäynnit)					
Puhelin ja netti					
Matkaliput/oman auton kulut					
Vakuutuskulut					
Lasten päivähoito/ Elatusmaksu					
Hygieniämenot (puhtaus ja kauneudenhoito)					
Vaatemenot					
Lainan lyhennys					
Harrastusmenot					
Viihde ja vapaa-ajan menot					
Säästäminen					
Muut menot					

Takuusäätiön Penno-sovelluksella voit laatia itsellesi sähköisesti päivitettävän budjetin » <https://penno.fi/home>

Vinkki! Jos menosi ovat suuremmat kuin tulosi, mieti missä voisit säästää.

TIEDÄTKÖ TULOSI JA OIKEUTESI TUKIIN?

On tärkeää, että tiedät tulosi ja sen, mihin sosiaalietuuksiin olet oikeutettu.

Suomessa Kansaneläkelaitos huolehtii maassa asuvien sosiaaliturvasta eri elämäntilanteissa. Pääsääntöisesti Suomen sosiaaliturvan piiriin kuuluvat kaikki Suomessa vakinaisesti asuvat henkilöt.

KELA PALVELEE YLÖJÄRVELÄISIÄ:

- Toimistossa: Mikkolantie 7.
Avoimena keskiviikkoisin ja torstaisin klo 9:00–12:00 ja klo 13:00–15:00
- Kelan palvelunumerot löydät täältä: <https://www.kela.fi/palvelunumerot>
- Verkossa asiointi hoituu osoitteessa: www.kela.fi.

VARMISTA, ETTÄ SAAT KAIKKI SINULLE KUULUVAT ENSISIJAISET ETUUKSET

LAPSEN SYNTYESSÄ

Lapsen syntyessä vanhemmilla on oikeus äitiysavustukseen sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaan. LAPSIPERHEIDEN etuuksiin kuuluu myös lapsilisä, joka maksetaan yksinhuoltajalle korotettuna. Pienten lasten hoitoa tuetaan kotihoidon- tai yksityisen hoidon tuella. Kelan etuuksiin kuuluvat myös osittainen hoitovapaa ja hoitorahat sekä mahdollinen hoitoraha lapsen sairastaessa. Tietyin ehdoin Kela maksaa elatustukea.

SAIRASTUESSA

YLEINEN SAIRAUSSVAKUUTUS korvaa sairaudesta aiheutuvia kuluja. Lisäksi Kela maksaa korvausta lääkärin määräämistä lääkkeistä sekä omavastuun ylittävistä matkakuluista.

Kun sairastuminen estää työnteon, korvataan sairauspäivärahalla ansionmenetystä.

VAMMAISILLE JA PITKÄAIKAISSAIRAILLE Kela maksaa vammaistukea tai eläkettä saavan hoitotukea. Tuen suuruus määräytyy sairauden tai vamman mukaan.

ELÄMÄNLAADUN PARANTAMISEEN

Kela järjestää KUNTOUTUSTA, jonka tarkoituksena on säilyttää tai parantaa työ- ja toimintakykyä sekä elämänlaatua. Kela voi korvata ammatillisen ja lääkinällisen kuntoutuksen kuluja.

Eduskunnan vuosittain myöntämän määrärahan turvin Kela voi tukea myös muuta kuntoutusta. Kuntoutuksen ajalta voidaan maksaa kuntoutusrahaa, jonka tarkoitus on turvata kuntoutujan toimeentulo.

OPISKELIJALLE

Päätoimiselle OPISKELIJALLE Kela voi myöntää opintotukea. Kelan maksamaan opintotukeen kuuluu opintoraha, opintolainan valtiontakaus ja asumislisä. Lisäksi vuokralla asuva opiskelija voi saada yleistä asumistukea. Kela tukee opiskelijoita maksamalla esimerkiksi koulumatkatukea, opintolainahyvitystä ja ateriatukea. Opintotuen saamiseen ja sen määrään voivat vaikuttaa omat ja vanhempien tulot.

ASEVELVOLLISELLE

SOTILASAVUSTUSTA maksetaan varusmiespalveluksessa tai siviilipalveluksessa olevalle asevelvolliselle sekä hänen puolisolleen ja lapsilleen. Kela voi maksaa sotilasavustusta myös vakinaisen asunnon asumismenoihin ja opintolainan korkoihin.

Pienituloisille Kela voi maksaa asumistukea. Asumistukea voi saada sekä vuokra- että omistusasunnon menoihin.

TYÖTTÖMÄN TURVA

Kela hoitaa työttömän työnhakijan TYÖTTÖMYYSTURVAA. Kelan maksaman perusturvan piiriin kuuluvat ne työttömät, jotka eivät kuulu työttömyyskassaan tai kassan maksama päiväraha on päätynyt. Kelan maksamiin työttömyysetuihin kuuluvat peruspäiväraha ja työmarkkinatuki.

ELÄKELÄISEN TURVA

Kela voi maksaa KANSANELÄKETTÄ, mikäli työeläke tai yrittäjätoimintaan perustuvat eläkkeet jäävät pieniksi tai niitä ei makseta ollenkaan. Pientä eläkettä saavalle voidaan maksaa lisäksi TAKUUELÄKETTÄ. Kelan hoitamaa eläketurvaa ovat myös eläkkeensaajan asumistuki, eläkettä saavan HOITOTUKI, lapsikorotus ja rintamalisät. Jos työttömyys on jatkunut pitkään tai työmarkkinatilanne on muuten vaikea, voidaan eläketukea maksaa jo ennen eläkkeen alkamista.

PERHE-ELÄKE

Kun puoliso tai huoltaja kuolee, turvataan PERHE-ELÄKKEELLÄ lesken ja lasten toimeentuloa. Pienituloiselle leskelle voidaan maksaa myös eläkkeensaajan asumistukea tai yleistä asumistukea.

EAPN julkaisee vuosittain sosiaaliturvan tarkistuslistan. Tästä suuntaa antavasta listasta voit tarkistaa, oletko muistanut hakea kaikkia etuisuuksia.

» <http://www.eapn.fi/wp-content/uploads/2018/01/Sosiaaliturvan-tarkistuslista-2018.pdf>

Vinkki!

Etuisuuksien saamiseksi sinun tulee olla itse aktiivinen. Ota aina yhteys Kelaan, kun elämäntilanteesi muuttuu jollakin tavalla.

PERUSTOIMEENTULOTUKI

Jos tulosi ei ensisijaisista etuuksista huolimatta riitä välttämättömiin jokapäiväisiin menoihin, voit saada perustoimeentulotukea. Se on viimesijainen taloudellinen tuki.

Perustoimeentulotukea haetaan Kelasta. Kelan sivuilta löydät tarkat ohjeet perustoimeentulotuen hakemiseen. » <https://www.kela.fi/toimeentulotuki-nain-haet>

Voit hakea perustoimeentulotukea verkossa, tai halutessasi voit tulostaa hakemuksen ja lähettää sen postissa Kelan käsiteltäväksi.

Tulojen lisäksi perustoimeentulotuen myöntämiseen vaikuttaa käytössäsi olevat varat, kuten säästöt. Tukea myönnettäessä ei huomioida varoina esimerkiksi asuntoa tai työn vuoksi tarvittavaa autoa.

Kela ratkaisee oikeutesi perustoimeentulotukeen tekemällä laskelman tuloistasi, varoistasi ja menoistasi. Voit arvioida mahdollisuuttasi toimeentulotukeen tämän laskurin avulla.

» https://asiointi.kela.fi/Toimeentulotuen_internetlaskenta/alku.faces

Vinkki!

Tarvittaessa voit hakea perustoimeentulotukea myös silloin, kun et ole ehtinyt saada päätöstä ensisijaisesta etuudesta. Kii-reellisessä tapauksessa päätös perustoimeentulotuesta tehdään samana tai viimeistään seuraavana arkipäivänä.

Perustoimeentulotuki sisältää automaattisesti seuraavat kulut, joista sinun ei tarvitse lähettää kuitteja Kelaan:

- Ruokamenot
- Vaatemeno
- Vähäiset terveydenhuoltomenot
- Henkilökohtaisesta puhtaudesta aiheutuvat menot
- Kodin puhtaudesta aiheutuvat menot
- Paikallisliikenteen käytöstä aiheutuvat menot
- Sanomalehden tilauksesta aiheutuvat menot
- Puhelimen ja netin käytöstä aiheutuvat menot
- Harrastuksista ja virkistystoiminnasta aiheutuvat menot
- Muut omaan ja perheen jokapäiväiseen toimeentuloon kuuluvat menot

Kohtuullisen suuruusina otetaan huomioon seuraavat menot, joista on esitettävä lasku tai kuitti:

- Asumismenot, esimerkiksi vuokra, sähkölasku ja kotivakuutus
- Muuttokustannukset ja vuokravakuudet
- Muut terveydenhuoltomenot, kuten lääkkeet ja terveyskeskuksen käynti maksut
- Lasten päivähoidomenot
- Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan menot
- Lapsen tapaamisesta etävanhemmalle aiheutuvat menot
- Välttämätön henkilötodistus, oleskeluasiakirja tai matkustusasiakirja

TÄYDENTÄVÄ JA EHKÄISEVÄ TOIMEENTULOTUKI

Ylöjärven kaupungin sosiaalitoimi voi harkintansa mukaan myöntää täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea sellaisiin menoihin, joita perustoimeentulotuki ei kata.

Täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea hakeaksesi tarvitset Kelan päätöksen perustoimeentulotuesta. Päätös voi olla myönteinen tai kielteinen.

Täydentävä toimeentulotuki on tarkoitettu erityisistä olosuhteista aiheutuviin menoihin. Sitä myönnetään perustelluista syistä ja tarpeen mukaan. Päätöksessä otetaan huomioon sellaiset menot, joita ei kateta perustoimeentulotuella.

Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää esimerkiksi asumisen turvaamiseksi. Sitä voidaan myöntää myös lieventämään ylivelkaantumista tai talouden äkillisestä heikentymisestä johtuvia vaikeuksia.

Hakemukset käsitellään aina tapauskohtaisesti!

Täältä löytyy lomake, jolla voit hakea täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea.

» https://www.ylojarvi.fi/site/assets/files/12341/t_ydent_v_n_ja_ehk_isev_n_toimeentulotuen_hakemus.pdf

Tukea voi hakea myös vapaamuotoisella lomakkeella tai suullisesti.

Vinkki!

Voit ilmoittaa perustoimeentulotukihakemuksessa myös sellaisia menoista, joihin tarvitsit täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea kunnalta. Rastita hakemuksesta kohta, jolla Kela siirtää täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen hakemuksesi liitteineen Ylöjärven sosiaalitoimen käsiteltäväksi.

YLÖJÄRVEN SOSIAALITOIMI

Ylöjärven sosiaalitoimissa voi asioida arkisin maanantaista perjantaihin kello 9:00–11:00, tai kello 12:00–14:00. Asiakaspalvelu on suljettu kello 11:00–12:00.

Osoite on Kuruntie 10, Ylöjärvi.

Sosiaalityöntekijä pitää päivystysvastaanottoa tiistaisin ja torstaisin.

Vastaanotto tapahtuu ilman ajanvarausta kello 9:00–10:00.

Työntekijöiden puhelinaika on maanantaina, tiistaina, torstaina ja perjantaina kello 12:00–13:00.

Sosiaalityöntekijän puhelinnumero on 03 565 28500.

Lisätietoja saa perusturvakeskuksen asiakaspalvelusta puhelimitse numeroista p. 03 565 30 000 tai p. 03 565 28482 arkisin klo 9.00–11.00 ja 12.00–14.00.

MITEN TOIMIA, JOS ON VELKAONGELMA?

Laskurästit, pikavipit, elämäntilanteen muutokset...

Monet asiat saattavat johtaa velkaongelman syntymiseen. Velkojen selvittämisessä ensimmäinen askel on ottaa selville, kuinka paljon olet velkaa ja kenelle. Usein saat apua vasta kun itse tiedät, minkälaisia velkoja sinulla on.

Velkaa on esimerkiksi kaikki lainat ja luotot, osamaksut ja pikavipit sekä vuokratästit. Velkaa on siis kaikki ne laskut ja luotot, joita maksat tai et pysty tällä hetkellä maksamaan.

Laadi veloistasi velkalista, johon merkitset velkojan nimen ja velan määrän. Aloita kotoa löytyvistä laskuista ja tositteista. Joskus saat tarvitsemaasi tietoa esimerkiksi perintätoimistoilta tai ulosottovirastosta tai luottotietoja ylläpitäviltä yrityksiltä.

Kun sinulla on tiedossa velkojesi määrä, voit olla yhteydessä oikeusaputoimiston talous- ja velkaneuvontaan tai Takuusäätiön maksuttomaan Velkalinja-puhelimeen tai chattiin. Sitä kautta saat neuvontaa ja apua velkatilanteesi ratkaisemiseksi.

Vaikka et pystyisi lyhentämään velkojasi juuri nyt, niiden takaisinmaksamisesta on hyvä tehdä suunnitelma. Pahimmillaan vanha velka johtaa uuden velan ottamiseen, jolloin syntyy velkakierre.

Tarkempia tietoja velkojen selvittelyyn löydät Takuusäätiön Opas velkojen selvittelyyn -opasvihosta.

» https://www.takuusaatio.fi/sites/default/files/velkaopas_web.pdf

Vinkki!

Jo pelkkä tieto omista veloista saattaa huojentaa mieltäsi. Vaikka velkataakka tuntuisi suurelta, siihen on mahdollisuus löytää ratkaisu.

MAKSUHÄIRIÖMERKINTÄ

Mitä tapahtuu maksamattomalle laskulle?

Lasku tulee postissa. Laskua ei makseta ja eräpäivä umpeutuu.

- 1. KAHDEN VIIKON PÄÄSTÄ** tulee maksumuistutus. Viivästyskorko alkaa kertyä laskun eräpäivästä alkaen ja laskuun lisätään maksumuistutus lisä.
- 2. NELJÄN VIIKON PÄÄSTÄ** tulee ensimmäinen maksuvaatimus eli perintäkirje. Viivästyskorko alkaa kertyä laskun eräpäivästä alkaen ja laskuun lisätään maksuvaatimuksen kulut.
- 3. KUUDEN VIIKON PÄÄSTÄ** tulee toinen maksuvaatimus eli perintäkirje. Viivästyskorko alkaa kertyä laskun eräpäivästä alkaen ja laskuun lisätään maksuvaatimuksen kulut.
- 4. KAHDEKSAN VIIKON KULUTTUA** voidaan velalle hakea haastehakemuksella maksuvelvollisuuden vahvistavaa tuomiota. Useat julkisen puolen laskut eivät tarvitse käräjäoikeuden tuomiota, vaan ovat maksamattomina suoraan ulosottokelpoisia.
- 5. KYMMENEN VIIKON KULUTTUA** voidaan julistaa tuomio, josta seuraa maksuhäiriömerkintä luottotietoihin.
- 6.** Tuomiota seuraa ulosotto, jossa tuloja ja omaisuutta ulosmitataan.

Maksuhäiriömerkintä tulee siis aikaisintaan noin kymmenen viikon kuluttua laskun eräpäivästä. Luottotietoja ei voi menettää maksun viivästymisen tai unohduksen vuoksi.

Velan maksaminen ei poista maksuhäiriömerkintää luottorekisteristä, eikä velka häviä, kun merkintä poistuu rekisteristä.

Maksuhäiriömerkintä kestää tavallisesti kaksi vuotta, mutta aika pitenee, jos rekisteriin tulee uusi merkintä.

Maksuhäiriömerkinnästä voi olla haittaa esimerkiksi vuokra-asunnon saamisessa, vakuutusten ottamisessa tai vaikkapa puhelinliittymän saamisessa. Tärkeää on maksaa velka pois, jolloin se on viesti halusta hoitaa asia ja pienentää näin maksuhäiriömerkinnän ikävää vaikutusta.

Omat luottotiedot voi tarkistaa kerran vuodessa maksutta.

Vinkki!

Laskuja voi tulla paperipostin lisäksi e-laskuina tai suoraan sähköpostiin. Varmista, että saat ne kaikki.

ULOSOTTO

Laskun eräpäivän jälkeenkin on vielä monta mahdollisuutta maksaa lasku tai neuvotella sen takaisinmaksusta.

Jos velka jää kuitenkin maksamatta, voi velkoja hakea siihen tuomioistuimen päätöstä, jolla maksu ulosmitataan. Julkisoikeudelliset menot, kuten sakot, verot ja terveydenhuollon menot voidaan ulosmitata ilman tuomioistuimen päätöstä, eikä niiden ulosmittauksesta seuraa maksuhäiriömerkintää.

Ulosotossa velkoja lähettää palkan tai etuisuuden maksajalle maksukieltomääräyksen, jonka seurauksena henkilö saa vain suojaosuuden. Loput tuloista ulosmitataan ja käytetään laskujen maksuun. Suojaosuutta määrittäessä otetaan huomioon samassa taloudessa asuvat alaikäiset lapset.

Maksukieltolaskuriin pääset tästä:

» <https://asiointi.oikeus.fi/web/asiointi/maksukieltolaskuri>

Joskus ulosotto voi olla paras tapa pysäyttää velkakierre. Se päättyy aikanaan velkojen maksuun, velkajärjestelyyn tai velkojen vanhenemiseen.

Vinkki!

Vältä hätäratkaisuja. Laskujen päästäminen ulosottoon voi olla parempi vaihtoehto kuin uuden velan ottaminen. Juttele ammattilaisen kanssa ennen päätöksen tekemistä.

VELKAJÄRJESTELY

Yksityishenkilöllä on mahdollisuus hakea velkajärjestelyä silloin, kun maksukyky ei riitä kaikkien velkojen maksamiseen eikä muuta keinoa löydy.

Velkajärjestelyä haetaan käräjäoikeudesta ja sen hakemisessa auttaa talous- ja velkaneuvoja.

Velkajärjestelyssä maksetaan velkoja omaan maksukykyyn perustuen noin kolmesta viiteen vuotta. Maksamatta jääneet velat saa anteeksi.

Velkajärjestely voi antaa uuden alun silloin, kun velkojen maksu on mahdotonta.

Vinkki!

Velkajärjestelyä voi hakea uudelleen, vaikka se olisi aiemmin hylätty. Velkaneuvojalta saat apua siitä, mitkä asiat edistävät mahdollisuuksiasi saada velkajärjestely myöhemmin.

MAKSUTONTA APUA TALOUDELLISIIN HUOLIIIN

TALOUS- JA VELKANEUVONTA

Jokaisella maksuvaikeuksiin joutuneella on oikeus saada maksutonta talous- ja velkaneuvontaa. Talous- ja velkaneuvonnasta vastaavat oikeusaputoimistot.

Ylöjärveläisiä lähinnä oleva oikeusaputoimisto on:

Pirkanmaan oikeusaputoimisto
osoitteessa Häkiläpolku 1, Tampere.

Puhelin: 029 56 60 760

Ajan voi varata puhelimitse tai käymällä toimipaikassa.

Toimisto on avoinna klo 8:00-16:15.

Talous- ja velkaneuvonnassa työskentelee useita ammattilaisia, jotka auttavat sinua oman taloutesi suunnittelussa ja velkojen hoidossa. Neuvojat voivat tarvittaessa olla mukana neuvotteluissa velkojen kanssa. Saat ammattilaisilta apua selvitysten ja asiakirjojen laatimiseen sekä velkajärjestelyn hakemiseen käräjäoikeudelta.

Vinkki!

Pirkanmaan oikeusaputoimisto järjestää etäpalvelua, jonka avulla voit olla yhteydessä työntekijään videopuhelun välityksellä.

TAKUUSÄÄTIÖ

Kunnan talous- ja velkaneuvonnan sijaan voit aloittaa maksuttoman avun hakemisen myös Takuusäätiöstä.

Takuusäätiön työntekijöiden kanssa voit keskustella raha-asioista ja maksuongelmista. Ammattitaitoiset työntekijät palvelevat sinua puhelimitse maksuttomassa Velkalinjassa puh. 0800 9 8009 arkisin klo 10:00–14:00.

Kysy rahasta -chat on auki maanantaista torstaihin klo 12:30–15:00. Ryhmächatissa voit keskustella velkojen järjestelystä tai taloudenhallinnasta. Chat on auki joka toinen torstai klo 13:00–15:00.

» <https://www.takuusaatio.fi/node/54>

Vinkki!

Takuusäätiön neuvonta ja puhelut ovat ilmaisia. Halutessasi voit keskustella myös nimettömästi.

HYVIÄ KÄYTÄNTÖJÄ

Edullisinta on hoitaa laskut ja velat eräpäivään mennessä, jolloin säästyt maksu- ja perintäkuluilta.

Mieti, voisitko maksaa laskuja osissa tai neuvotella lainaan pienemmän kuukausierän.

Jos et pysty maksamaan laskua, ole yhteydessä velkojaan jo ennen eräpäivää. Usein velkojat ovat valmiita neuvottelemaan uuden maksusuunnitelman.

Avaa kaikki kirjeet, velat eivät häviä pakenemalla.

Jos maksuvaikeutesi johtuu sinusta riippumattomista ja yllättävistä syistä, kuten sairastumisesta, avioerosta tai lomautuksesta, voit vedota sosiaaliseen suoritusesteeseen. Hyvän perintätavan mukaan velkojalla on velvollisuus pidentää maksuaikaa muuttaman kuukauden ajaksi ilman kuluja.

Vaikka velkasi olisi siirtynyt jo perintään, voit neuvotella perimistöimiston kanssa. Jopa ulosottoon ajautuneisiin laskuihin on usein soviteltavissa uusi maksuaikataulu.

Ylöjärvellä on käytössä välitystili, jonka ansiosta voit ohjata oman rahaliikenteesi kulkemaan sosiaalitoimen kautta. Tämä vaatii omaa sitoutumista. Lisätietoja antavat

sosiaalitoimen työntekijät.

Pienilläkin tuloilla voi pärjätä. Ylöjärvellä on monia edullisia harrastusmahdollisuuksia ja ilmaisia tapahtumia.

Hae apua, kun huomaat, ettei raha-asiasi ole kunnossa.

RIIPPUVUUSSAIRAUDET

Toisinaan rahahuolien taustalla voi olla jokin riippuvuussairaus. On tärkeää saada apua sekä rahahuoliin, että riippuvuuteen. Haitalliseksi koettu riippuvuus voi syntyä oikeastaan mihin tahansa toimintaan tai aineeseen, joka tuottaa mielihyvän tunteita. Riippuvuudesta pääsee eroon ongelman tunnistamalla ja siihen apua hakemalla.

A-klinikkasäätiön päihdelinkki-sivustolle on koottu runsaasti testejä, joiden avulla voit pohtia omaa tilannettasi. Sieltä löytyy myös tietoa eri riippuvuuksista sekä niihin tarjolla olevasta avusta, kuten vertaistukiryhmistä ja auttavista puhelimitse.

APUA JAKSAMISEEN

Taloudellisessa ahdingossa on usein kyse muustakin kuin rahasta. Esimerkiksi työttömyys, sairaus tai jokin riippuvuus voi aiheuttaa rahaongelmia. Toisaalta pitkään jatkuneet rahahuolet saattavat aiheuttaa vaikkapa masennusoireita tai ongelmia ihmissuhteissa.

Vinkki!

Kun voit hyvin, jaksat hoitaa raha-asioitakin paremmin. Talous- ja velkaongelmien ohella on tärkeää ratkoa myös muita rahan- käyttöön vaikuttavia elämänongelmia.

KRIISIKESKUS OSVIITTA TAMPEREELLA

Voit olla yhteydessä Kriisikeskus Osviitaan, jos kaipaat ulkopuolista keskustelutukea. Työntekijät kuuntelevat sinua ja ohjaavat tarvittaessa muiden palveluiden piiriin. Kriisikeskukseen pääset nopeasti ja käynti on maksuton ja luottamuksellinen.

Kriisikeskus Osviitta on osa Tampereen mielenterveysseuran toimintaa. Voit varata ajan käynnille numerosta 0400-734 793.

Kriisikeskus Osviitta palvelee sinua

osoitteessa Sorinkatu 4 c, 2 krs. Tampere.

Se on auki maanantaista torstaihin kello 9:00-20:00 ja perjantaisin kello 9:00-17:00.

Valtakunnallinen Kriisipuhelin palvelee sinua numerossa 010 19 5202 maanantaista perjantaihin kello 9:00-7:00. Viikonloppuisin ja juhlapäyhinä kello 15:00-7:00

Tukinet-verkkoportaalissa sinulla on mahdollisuus käydä henkilökohtaisia keskusteluita. » <https://www.tukinet.net>

Sieltä löytyy myös erilaisia vertaistuellisia keskusteluryhmiä muun muassa raha-asioiden hoitamiseen liittyen.

KIRKKO JA OMA SEURAKUNTA

YLÖJÄRVEN[†]
SEURAKUNTA

Kirkon keskusteluapu tarjoaa mahdollisuuden keskustella puhelimessa, verkossa tai esimerkiksi chatissa tai kirjeitse mistä tahansa mieltä painavista asioista.

Lisätietoa löydät » <https://www.kirkonkeskusteluapua.fi>

Seurakunta on olemassa meitä jokaista varten.

Diakoniatyöntekijät tarjoavat keskusteluapua. Diakonia auttaa kaikkia ihmisiä, kuu-
luitpa sitten kirkkoon tai et. Erityisissä tilanteissa seurakunta voi antaa myös avus-
tuksia. Saat näistä lisätietoa diakoniatyöntekijöiltä. Ruokapankista voidaan antaa
tilapäistä apua elintarvikkeiden muodossa.

Ylöjärven seurakunnan diakoniatyöntekijät pitävät avointa vastaanottoa:

- Ylöjärven seurakuntakeskuksessa, Kirkkotanhuantie 1, maanantaisin kello 10:00-12:00.
- Kurun seurakuntatalossa, Kirkkotie 2, maanantaisin kello 10:00-12:00.
- Viljakkalan seurakuntatalossa, Virkatie 2, tiistaisin kello 10:00-12:00.

Diakoniatyöntekijöiden yhteystiedot löydät täältä:

» <http://www.ylojarvenseurakunta.fi/yhteystiedot/diakonia>

Myös pappien kanssa voit keskustella luottamuksella mistä tahansa mieltäsi askar-
ruttavasta asiasta, kuten vaikeasta päätöksestä, surusta, kriisistä, ongelmasta tai hen-
gellisistä asioista.

Pappien yhteystiedot löydät täältä:

» <https://www.ylojarvenseurakunta.fi/yhteystiedot/papit>

Juuri Sinä olet tärkeä!

Älä jää yksin huoliesi kanssa!

YLÖJÄRVEN⁺ SEURAKUNTA

Minä olen sinua varten, joka toisista jälkeen jäit
Minä olen sinua varten, joka hylkäävät katseet näit
Ja taivas on sinua varten, joka lepoa ikävöit
Vein ryövärin kanssani kotiin, miksi yhä epäröit

Sillä sinä olet minulle rakas, olen tähtesi kärsinyt
Sinä olet minulle rakas, ota minut vastaan nyt
Sillä sinä olet minulle rakas, minä kannoin tuomion
Sinä olet minulle rakas, ovi taivaan auki on

